

KULTÚRA

ROČNÍK XXI. – č. 17

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

3. OKTÓBRA 2018

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €

Kostol sv. Ľudovíta IX. Francúzskeho na Malej Lubjanke v Moskve

O značenie diktatúra relativizmu použil Benedikt XVI., aby vyjadril novú totalitu, ktorá je nepriateľská kresťanom, najmä katolíkom. Podstatou diktatúry je ísť proti Desatoru Božích prikázaní. Ukázať, že žiť podľa nich sa nedá. Že to, čo sa prezentuje ako život, podľa nich je iba maska, a že treba mať odvahu túto masku zhodiť.

Inými slovami, stačí iba zreflektovať túto skutočnosť, a uvidíme, že vo verejnom priestore, napríklad v rozličných médiách, sa legalizujú vulgarizmy. Takzvaná „moderná“ literatúra oplýva scénami, kde obscénnosť, vulgarizmy si nárokovujú legitimitu pre vyjadrenie ľudskej „prirodzenosti“. Ba napáda sa aj osoba samotného Krista Pána v divadelnej hre, kde sa mu pripisujú deviácie.

Knihu pod názvom Diktatúra relativizmu napísal R. De Matteia. Škoda, že nebola preložená do Slovenčiny. Môže to byť dôsledkom toho, že mnohé inštitúcie katolíkov fungujú iba nevýrazne. Napríklad chýba hlas nebohého banskobystrického biskupa R. Baláža. Bol hlasom, ktorým sa katolicizmus hlásil k svojmu právu pri utváraní konsensu v spoločnosti. Bez takého verejného prejavu katolicizmus o toto právo prichádza. Nemusí ísť o konfrontácie, až už vôbec nie na takejto úrovni. Chýbajú katolícke médiá. Napríklad jeden časopis pre kresťanskú kultúru vychádza „až“ dvakrát do roka a odoberá ho 120 ľudí. Treba len dúfať, že sa podari zmena. Treba vytvoriť priestor aj pre zodpovedných, aby takú dôležitú prácu nerobili iba úchytkom popri

Diktatúra relativizmu a metódy degradácie statusu človeka

iných povinnostiach. Aj Katolícke noviny majú podľžnosti, minimálne v porovnaní s českým Katolíckym týždenníkom. Ale bez laikov, iba s kňazmi v redakčných radách to nepôjde. Tých málo slobodných médií sa zase prebija za cenu veľkej obetavosti vydavateľov.

V publikácii Diktatúra relativizmu sa uvažujú tri etapy tohto pochodu nového totalizmu.

Prvá etapa je negácia objektívnej pravdy. Dôsledkom toho je potom zrovnocenenie dobra a zla. V ktoromsi internetovom portáli sa objavila správa, že slovenským rodičom v Nórsku bolo odňaté dieťa, pretože nemali dost dobrý očný kontakt s dieťaťom. Fragment nejakého vedeckého poznatku sa absolutizuje a absolútne nenahraditeľný rodičovský vzťah sa relativizuje. Pravda bude vždy transcendovať

nad konaním človeka. Bude ho presahovať a vyzývať, aby ju o to viac nasledoval. Teda nie aby na ňu rezignoval a nahrádzal fragmentami poznatkov, ktoré poškodzujú celistvý pohľad na človeka. Obracať sa na vedu, s motiváciou, aby nahradila pravdu iba faktom nejakého poznatku, navyše mimo kontextu, je zneužívaním aj psychologickéj vedy.

V druhej etape sa inštitucionalizujú morálne deviácie, premenia sa na verejné cnosti. Ako som už spomínal, vo verejnom priestore pribúda ostentatívne používanie vulgarizmov, napríklad v zábavných programoch. Ako prejav „vyspelosti“. Ba priam ako cnosť. Akoby slušnosť bola iba pretvárkou, maskou, a tú treba zhodiť a odvážne prejaviť svoju „pravosť“. Pribúda nízkej zábavy, nízkej literatúry, nízkych príkladov osobného života.

Odňať dieťa rodičom z dôvodu nedostatočného očného kontaktu je prejavom deviácie. Na Slovensku sa zatiaľ pracuje v takom prípade s poradenstvom.

Tretou etapou je zastrašovanie a trestanie prejavov dobra. Cirkev koná dobro. A tak sa dá čakať trestanie. Útok na vladkyu M. Chautura je novou etapou tohto javu. Útok na morálnu autoritu. Doteraz to bola bežná populácia kresťanov, katolíkov, ktorá bola diskriminovaná, ironizovaná v drobných skutočnostiach ich života. Vystavená spochybňovaniu. Postihovalo to najmä mládež, tú, ktorá dospieva a začína mať presvedčenie, že ako kresťania nemôžu dosiahnuť životný úspech. Pretože sociálny konsenzus v spoločnosti je dosahovaný tak, že kresťanský aspekt v ňom už nemá váhu. Metóda, ktorou sa na biskupa zaútočilo, pripomína metódu Degradácie statusu.

(Pokračovanie na 4. strane)

STANISLAV HVOZDÍK

Milujem svoj malý národ, o tom nech nikto nepochybuje. Milovať vie iba ten, kto sa narodil milujúcej matke. Láska nepotrebuje slová, aby existovala, ale keď vás naplní až tak, že preteká cez okraj srdca, začne spievať. Z takýchto príčin som v útlom detstve začal písať básne, hoci škola robila všetko pre to, aby som poéziu nemal v obľube. Sedával som však v knižnici všetok voľný čas a objavil, že poézia nie je tá ideológia, ktorou nás kŕmi škola, ale to citové a intelektuálne hľadanie zmyslu, ktoré rozochvievalo moje vnútro. Takto som cez lásku, cez

tických strán. Lenže tento spor, ktorý rozohráva najmä SNS, má omnoho hlbšiu podstatu. Vyjavuje to sám myšlienkový pochod predsedu SNS, ale najmä jeho aktivity, teda ak ukláňanie sa na všetky strany sveta vôbec možno nazvať politikou, tobôž národnou.

Vo svete si nik dobrovoľných ukláňačov úprimne neváži. Možno takého politika potľapkajú po pleci a obdaria formálnych potleskom, ale v skutočnosti ho neuznajú za partnera. Naši vrcholoví politici sú presný opak tých, ktorí sa vyšvihli do čela štátov okolo nás. Akoby ani neboli výrazom

Nádeje a riziká

TEODOR KRIŽKA

lásku k prírode, cez lásku k vlasti, cez lásku ako takú, ktorá ma naplňala údivom, prišiel k pochopeniu, že tou láskou je Boh. Jeho prítomnosť sa mi vyjavila vo všetkom. Ako láska prejavujúca sa zákonom gravitácie, bez ktorej by neexistoval nielen vesmír okolo nás, ale ani my sami ako makrovesmír.

Gravitácia existuje aj v kultúrnom či etnickom zmysle. Tak vznikajú ľudské spoločenstvá, rodové, etnické, kultúrne, civilizačné. Násilím sa nič nedá udržať dlhodobo. Zjednotiť sa dá iba okolo záujmu, ktorý je však viac či menej krátkodobý, alebo okolo idey. Idea si nachádza tvár v znaku, v symbole ako v pečati, ale aj v metafore ako znaku rozmenenom na drobné.

Niet divu, že postmoderná doba až fyzicky nenávidí historické znaky. Pod rozličnými zámienkami sa ich usiluje nahrádzať tak, aby už neboli nositeľmi historického príbehu. Potrebuje pretrhnúť citovú väzbu opretú o obeť prinesenú v mene kolektívnej identity ako tmeľiva duchovno-kultúrneho spoločenstva. Postmoderná nie je výsledok nijakého spontánneho civilizačného vývinu, ale úmyselný proces sociálneho inžinierstva, útoku na všetko, čo tvorí historické spoločenstvá.

Keď sme v uliciach v novembri 1989 vyprevádzali vládu jednej strany na smetisko dejín, ani vo sne by mi nezapadlo, že sa otvárame práve novej postmodernej podobe sociálneho inžinierstva, ktorého súčasťou je aj postupné nahrádzanie kultúrnych obsahov čisto geografickými. Keď sa štát, ktorý si vytvoril slovenský národ na báze prirodzeného práva na sebaurčenie premení neurčitú geografickú jednotku. Historický názov Slovenská národná rada odrazu začal prekážať a musel sa transformovať na Národnú radu Slovenskej republiky. Nijako nejde o hru na slovíčka. Lebo keby šlo iba o slovíčka, nebolo by treba historickým názvom vôbec hýbať. Už vtedy nás začali priúčať, že slovenský národ je iba podnájomník geografickej jednotky, ktorá nesie názov Slovensko, Slovenská republika.

Ruka v ruke s týmto procesom išlo o postupné kvalifikovanie prirodzených, tradičných hodnôt, ako ich vnímal každý skutočný Slovák, za extrémizmus. V súčasnosti vidíme podstatu tohto procesu na konfrontácii dvoch politických subjektov, ktoré sa hlásia k národným obsahom slovenskej politiky - SNS a ĽSNS. Chápal by som konfrontáciu, ak by šlo iba o konkurenčný zápas dvoch poli-

národa, ktorého hlasy získali nie pre mandát poklonkovať cudzím záujmom, ale aby urobili všetko pre blaho Slovenska. Namiesto spolupráce v stredoeurópskom priestore pokúšajú sa získavať body jej narušaním.

To, že máme svoj štát, je metafyzický zázrak. Slovenského národa už dávno nemalo byť. Žijeme uprostred národov, z ktorých každý si nárokuje na zvrchovanosť nad nami. Naši južní susedia stále zotrávajú na šovinistickom ťažení košútovskej revolúcie, keď sa Uhorsko premenilo z monarchie zjednotenej kresťanstvom na štát Maďarov, ktorí tvorili sotva 37% obyvateľovstva monarchie. Maďarský národ tak použili na rozbitie nielen Uhorska, ale i celého cisárstva. Pokračovanie v tejto nerozumnej politike sľubuje triestivosť a konfrontáciu aj do budúcnosti.

Rovnako Česká republika nezabúda oživovať mýty o masarykovsko-benešovskej, údajne demokratickej, ČSR a pomocou piatej kolóny živí tento blud aj u nás. V nedávnej debata s Poliakmi som sa ubezpečil, že nebezpečné mýty vonkoncom neobchádzajú ani nášho severného suseda, ktorý pociťuje územné nároky voči nám. Veľkou neznámou je aj rusínske obyvateľstvo, ktoré sa hegemoni skôr či neskôr pokúsia použiť v zápase o správu stredoeurópskeho priestoru, najmä s ohľadom na maďarské záujmy, ktoré sa oživujú aj v dôsledku ukrajinskoruského napätia.

Skrátka, budúcnosť nás nezabaví potreby obhajovať právo na svoju existenciu stále znova a znova. Kto však bude zápasit? Mládež zahľadená do mobilov? Alebo mládež jednoduchých hesiel?

Mali sme dve-tri generácie, ktoré pre nás vybojovali či skôr vytrpeli všetko, čo dnes môžeme považovať za našu hrdosť a z čoho sa nové pokolenie mámotratne vyzlieka ako z tesnej hadej kože. Do tohto procesu rastúcej ľahostajnosti ku kontinuite vtrhávajú triestivé ideológie pod vplyvom rozličných propagand, rovnako západnej ako východnej.

Svet sa v globálnom zmysle prudko mení a zmení. Tieto premeny neobídu ani Strednú Európu, a už vonkoncom nie náš malý národ. Existuje primárny záujemcov o geografickú jednotku s názvom Slovensko. Opakujem, o geografickú jednotku, nie o slovenský národ. Nie je nijaký problém vytvoriť podmienky na nútené vystaňovalectvo alebo zmenu etnických pomerov.

V bitke pri Viedni sa Európa zachránila pred moslimskou inváziou

Vedenie rakúskeho hlavného mesta zrušilo vztýčenie sochy poľského kráľa Jána III. Sobieskeho vo Viedni. To bolo naplánované na 12. septembra 2018, teda na 335. výročie zachránenia Viedne pred tureckým obliehaním. Kresťanské vojská vtedy dokázali zvíťaziť nad trojnásobnou presilou vojsk Osmanskej ríše a najväčšiu vojenskú zásluhu na tomto víťazstve mal práve poľský kráľ Ján III. Sobieski. Práve jeho poľské jazdecké točité zasadiť finálny úder moslimským dobyvateľom. Vyše dvestotisícová osmanská armáda sa musela stiahnuť, čo bolo pre kresťanskú Európu veľké víťazstvo.

Táto dejinná udalosť však v dobe všadeprítomnej politickej korektnosti už evidentne nemá miesto. Veď si len spomeňme, keď združenie Magnificat pred dvoma rokmi požiadalo vedenie RTVS, aby bol pri príležitosti víťazstva kresťanských vojsk pri Viedni odvysielaný historický film režiséra Renza Martinelliho, pojednávajúci o bitke pri Viedni, Václav Mika, niekdajší riaditeľ RTVS a súčasný kandidát na primátora Bratislavy, vtedy odvysielanie tohto filmu odmietol so šokujúcim odôvodnením – vraj film zobrazujúci porážku osmanskej armády pri Viedni je manipulatívny, xenofóbny a šovinistický. Nuž kresťanské vojsko pri Viedni asi ani netušilo, že

obrana pred moslimskými dobyvateľmi bude v 21. storočí chápaná ako prejav xenofóbie a šovinizmu.

Postoj vtedajšieho vedenia RTVS vzbudil takú nevôľu medzi bežnými ľuďmi, že sa Ľudová strana Naše Slovensko rozhodla film Bitka pri Viedni premietť pre záujemcov v niekoľkých mestách. No aj to sa snažili nepriatelia slobody slova prekaziť, keď tlačili na majiteľov a prevádzkovateľov priestorov, aby nám zrušili prenájom a tým zabránili premietaniu tohto filmu.

Absolútnu neúctu ku kresťanským obrancom Európy však predviedli práve predstavitelia Viedne, ktorí zrušili osadenie už vytvorenej sochy Jána III. Sobieskeho. A dôvod? Vraj takýto pamätník by mohol pobúriť početnú tureckú komunitu žijúcu vo Viedni. Pred tromi storočiami sa viedenský radní páni nebáli na hradbách postaviť dvadsaťnásobnej tureckej presile, dnes sa boja postaviť sochu svojmu osloboditeľovi.

Už dokončená socha Jána Sobieskeho tak napokon bude osadená v poľskom Krakove a vo Viedni ostane iba podstavec na sochu a informačná tabuľa popisujúca priebeh bitky. Inak aj podstavec pre zamýšľanú sochu Jána III. Sobieskeho bol asi pred rokom posprejovaný nápismi „nie nacizmu“. Z poľského kráľa Jána Sobieskeho tak nejakí,

evidentne liberálni, pomätenci spravili najstaršieho nacistu v Európe. Akú musia mať diagnózu ľudia, ktorí z poľského kráľa žijúceho v 17. storočí spravia nacistu? Tento vandalský čin však absolútne vystihuje myšlienkový svet jedincov, ktorí za nacistu, fašistu a extrémistu považujú úplne každého, kto má odlišné názory ako oni. Zaujímalo by ma, čo mal podľa liberálnych extrémistov Ján Sobieski v roku 1683 spraviť, aby ho dnes liberáli neoznačovali za nacistu? Mal vpustiť tureckú armádu do Európy? Potom by už bolo dobre?

Pointou však zostáva, že zachránca Viedne Ján III. Sobieski podľa mestskej rady zrazu nemá vo Viedni miesto. Vraj by tureckí a celkovo moslimskí obyvatelia mohli jeho sochu vnímať zle. A tak sa Západ opäť prispôsobuje moslimským prístahovalcom namiesto toho, aby sa oni prispôbovali spoločnosti, do ktorej prišli žiť.

V roku 1683 Európa odvrátila veľkú vojenskú inváziu Osmanskej ríše, čím si udržala svoj kresťanský charakter na ďalšie storočia. Súčasný vývoj však naznačuje, že boj o kresťanskú podobu Európy sa neskončil pred 335 rokmi, ale v zmenenej podobe trvá dodnes.

Ing. MILAN UHRÍK, PhD.
poslanec NR SR
za ĽS Naše Slovensko

Prosba k priaznivcom Kultúry

Nepoľavujte v ušľachtilom úsilí, prispejte na číslo účtu Kultúry v Slovenskej sporiteľni

IBAN

SK69090000000000170427664

Dňa 6. októbra 2018 uplynú 80 rokov od vyhlásenia autonómie Slovenskej krajiny. Bol to významný medzník v politickom dozrievaní nášho národa. V ten deň - aj keď oneskorene, ale v nádeji a s odhodlaním - Slovensko vstupovalo do predsiene samostatného života.

Autonómia bola výsledkom takmer dvadsaťročného zápasu o uplatnenie sľubov záväzkov, s ktorými Slováci vstupovali do spoluzitia s bratským českým národom v spoločnom štáte. Tieto záväzky boli zreteľne formulované v máji 1918 v Pittsburskej dohode. No keď prišlo na príslovečné „lámanie chleba“, tá silnejšia zmluvná stránka nejavila ochotu sľuby dodržať.

So sklamaním treba povedať, v mnohonárodnej Česko-slovenskej republike si český národ privlastnil všetku vládnú moc a voči Slovákom a národnostným menšinám (Nemci, Maďari, Rusíni a Poliaci) sa správal nepriamo. Povrávalo sa (iba potichu, pretože drastický zákon na ochranu republiky veľmi prísne trestal každý prejav nesúhlasu s vládou politikou), že Republika bola „rajom pre Čechov, oáizom pre Slovákov a peklom pre ostatné národnosti.“ Pritom však vládny aparát štátu vedel obratne zamaskovať všetky protidemokratické maniere a prehrešky a šikovnou propagandou vytvoril falošný obraz Česko-Slovenska ako jedinej demokracie na východ od Viedne.

Ale ako povedal Abrahám Lincoln, nemožno klamať všetkých ľudí v každom čase („You can not fool all the people all the time“). Od polovice tridsiatych rokov pražská zahraničná propaganda musí preglgať jednu porážku za druhou. V západnej tlačí sa objavujú dokumentárne podložené články a očité svedectvá naslovovzatých odborníkov, ktorí hovoria verejne, ako to v tom demokratickom Česko-Slovensku skutočne je. Britskí diplomati posielali do Londýna správy, v ktorých neľútostne strhávali demokratickú pozlátku. V diplomatickej správe z 25. augusta 1936 sa píše: „Česko-Slovensko sa síce predstavuje svetu v podobe bašty demokracie, slobody a voľnosti, zatiaľ čo v skutočnosti je policajným štátom, podobným iným krajínám, kde vládne ľubovôľa“ (Czecho-Slovakia thus presents to the outside world the semblance of the bulwark of democracy, freedom and liberty, whereas it is in fact a 'Polizeistaat' similar to other states where arbitrary rule prevails).

V júli 1937 známy historik prof. A. J. Toynbee uverejnil v prestížnom týždenníku The Economist výsledok svojho pozorovania v Česko-Slovensku v článku Czechoslovakia's German Problem. Na článok reagovali viacerí sympatizanti Česko-Slovenska, ktorí obhajovali "československú demokraciu". Toynbee im odpovedal: "Nesúhlasím s tvrdením, že Česko-Slovensko je demokraciou. Rozhodne ňou nie je pre ne-českú polovicu obyvateľstva. Myslím, že aj pre Slovákov je iba nedokonalou demokraciou, zatiaľ čo som presvedčený, že pre Nemcov, Maďarov a Poliakov (ktorí predstavujú viac ako 25% obyvateľstva) sa súčasný režim podstatne nelíši od režimov v susedných štátoch."

V roku 1936 sa stal brit-

ským ministrom zahraničia A. Eden, ten si vyžiadal odborný posudok o postavení Slovákov a menšín. Odborník A. D. M. Ross ho o Slovákoch informoval (v januári 1937): "Slováci sú fakticky menšinou práve tak ako Poliaci a Maďari žijúci v česko-slovenskom štáte. Vyvíjali sa odlišne od Čechov, za odlišných podmienok, ako čiastka odlišného politického a kultúrneho organizmu. Rozprávajú rečou, ktorá sa líši od češtiny len trochu menej než poľština. Ich existencia pod českou nadvládou je poznačená tými istými krivdami, ktorými sú poznačené iné rečové, rasové alebo náboženské skupiny, ktoré klasifikujeme ako menšiny. Sú obeťami diskriminácie. Ciest a škôl je v ich oblastiach menej

FRANTIŠEK VNUK

a výhody, aké neboli ochotní dopriať ani Slovákom.

Toto všetko nemohlo ostať utajené na Slovensku, kde autonomistické hnutie malo za sebou absolútnu väčšinu národa a ďalej silnelo. Pod vplyvom mladej generácie dochádzalo k jeho radikalizácii, ako sa to ukázalo na zjazde Ľudovej strany v Piešťanoch v septembri 1936.

Autonomizmus začal dvíhať hlavu aj v "štátotvorných" politických stranách, kde bol predtým umlčovaný, hlavne v radoch Hodžovej agrárnej strany. Anglický historik C. A. Macartney, ktorý z poverenia Britského inštitútu medzinárodných záležitostí (Royal Institute for International Affairs) študoval pomery na Slovensku v rokoch 1936-

vo všetkých obciach, kde sa voľby konali, Ľudová strana zaznamenala podstatný vzrast. Niektoré obce boli skoro stopercentne ľudácke a vo vyše 700 obciach sa voľby nekonali, pretože okrem ľudákov nijaká iná strana nemala odvahu postaviť svojich kandidátov.

Na Turičnú nedeľu, 5. júna 1938, sa konala v Bratislave mohutná manifestácia za autonómiu. Za prítomnosti delegátov Slovenskej ligy v Amerike, množstva domácich a zahraničných hostí, pozorovateľov i novinárov a najväčšieho zástupu ľudu, aký sa dovtedy na Slovensku zhromaždil, slabnúci 74-ročný A. Hlinka zopakoval ľudácky program autonómie Slovenska. Odvolávajúc sa na Pittsburskú dohodu, ktorej originál vodca

z rúk jeho politického osobného protivníka Milana Hodžu.

Nasledovali porady a rokovania medzi prezidentom Benešom a predstaviteľmi autonomistov, ktoré sa vliekli takmer celý september 1938. Ľudácku delegáciu viedol Dr. Jozef Tiso. Kronika rokovaní ukazuje, ako ťažko-preťažko sa Dr. Beneš zriekal svojich dogmatických predstáv o Slovákoch a o ich legitímnych požiadavkách. Úzkostlivo sa vyhýbal slovku "autonómia". Slovenským delegátom ponúkal vylepšenú formu župného zriadenia, kde "zväz žúp by bol uskutočnený v rámci zemského snemu slovenského."

Čoskoro však rokovania so Slovákami ustúpili do pozadia pred

Vyhlásenie autonómie Slovenska a čo tomu predchádzalo

a sú v horšom stave ako v Čechách. Problémy nezamestnanosti sa tiež riešia nerovnako. Keď neovládajú češtinu, nemajú prístup k vyšším úradom a postaveniam v štáte, ale súčasne sa musia prizerať, ako úradníci z Čiech obsadzujú miesta na Slovensku, ktoré by podľa očakávania a celkom prirodzene mali zaplniť Slováci."

Odhalenie týchto zakrývaných skutočností spôsobilo na západe, hlavne v Anglicku, úplný prevrat verejnej mienky, ktorá sa obrátila proti Čechom a začala sa kloniť k utláčaným národnostiam. Stupňoval sa nátlak na česko-slovenskú vládu, aby sa dohodla s menšinami a poskytla im práva, ktoré im zaručujú medzinárodné dohody.

Vyslanec Osuský v Paríži a vyslanec Jan Masaryk v Londýne videli túto zmenu v postojoch voči Česko-Slovensku a varovali prezidenta Beneša i pražskú vládu pred dôsledkami neústupnosti. Jan Masaryk dokonca navštívil v máji 1936 britské ministerstvo zahraničia, kde vyjadril osobnú nespokojnosť nad okuňavým konaním svojej vlády a žiadal, aby britská vláda "vyvinula tlak na česko-slovenskú vládu cestou britského vyslanca v Prahe a česko-slovenského vyslanca v Londýne" (...a pressure should be put upon Czechoslovak government by the British Minister as well as through the Czechoslovak Minister in London).

Tieto okolnosti prinútili česko-slovenskú vládu, aby na začiatku roka 1937 začala zavádzať v sudetoneemeckých oblastiach tzv. národnostné vyrovnánie a rokovať s nemeckou menšinou. Dňa 16. septembra 1937 sa predseda vlády Milan Hodža stretol s predsedom Sudetkonemeckej strany Konradom Henleinom. Na prelome rokov 1937-1938 Česi ponúkali Nemcom už také ústupky

37, vo svojej akademickej publikácii Hungary and her successors zhrnul výsledky svojho výskumu tak, že aspoň dve tretiny mladej generácie sú autonomistické a že celkovo k autonomistickému hnutiu sa hlási 80% katolíkov a 20% protestantov (teda asi 68% slovenského obyvateľstva). Toto videl každý, kto mal otvorené oči. Aj mnohí triezvo zmýšľajúci Česi si uvedomovali, že hlavnou podmienkou stability štátu nie sú iba uspokojené menšiny, ale predovšetkým uspokojení Slováci.

A Slovákov nemohlo uspokojiť nič menej ako plná autonómia. Hospodárske zlepšenie pomerov, pokles nezamestnanosti, decentralizácia priemyslu (hlavne strojného a zbrojárskeho, diktovaná vojenskostrategickými potrebami), ktoré v posledných rokoch Slovensko dosiahlo, nemohli vyvážiť deficit v oblasti kultúrnej a politickej samosprávy.

Neúnavný bojovník za autonómiu Andrej Hlinka videl, že boj o autonómiu sa blíži k svojmu vyvrcholeniu a bol rozhodnutý dobojovať ho až do víťazného konca. Nástoživo trval na splnení daných sľubov a opätovne vyhlasoval, že Slováci sa požiadavky autonómie nemienia vzdať "ani za cenu republiky". Podobne v auguste 1937, krátko pred odchodom do Ameriky ako člen delegácie Spolku sv. Vojtecha, poslanec Ľudovej strany Dr. J. Tiso na verejnom zhromaždení vyhlásil: "Odchádzam do Ameriky, kde poviem tamojším našim bratom, že pevne stojíme na požiadavkách Pittsburskej dohody a neodstúpime od nich, kým nebudú splnené".

Toto nekompromisné stanovisko vyjadrovalo želanie prevažnej väčšiny národa. Názorne sa to prejavilo v obecných voľbách, ktoré prebiehali v máji-júni 1938. Takmer

americkej delegácie Dr. P. Hletko rozvinul pred očami zástupu, žiadal jej zakotvenie do ústavy Česko-Slovenskej republiky. To bolo posledné verejné vystúpenie A. Hlinku. O desať týždňov neskoršie (16. augusta 1938) zomrel na svojej fare v Ružomberku.

Pod stále stúpajúcim tlakom verejnej mienky doma i v za hranicami Republiky pražská vláda a prezident Beneš začali prejavovať ochotu splniť staré sľuby. Nie z vnútorného presvedčenia, ani zo sympatií voči autonomistom a menšinám, ale snahe predísť, čo im hrozilo a odvrátiť, čo sa na nich valilo. Boli konečne pripravení zahájiť rokovania so Slovákami o tom, čo sa im sľúbilo v Pittsburskej dohode v 1918 a s národnostnými menšinami o tom, čo im zaručovalo v Mierovej zmluve v St. Germain-en-Laye, podpísanej v septembri 1919.

A tak v auguste 1938 bola slovenská verejnosť prekvapená, keď v Slovenskom denníku sa objavil návrh autonómie, ktorého autorom bol vodca slovenských agrárikov a vtedajší ministerský predseda Dr. Milan Hodža. V návrhu žiadal, aby Slovensko malo "svoj snem so zákonodarnou právomocou, svoju vládu (pozostávajúcu zo) šiestich ministrov... a aby úradnou rečou bola výlučne (a nie spravidla!) slovenčina." Bol to víťaný krok, i keď prichádzal z dvadsaťročným oneskorením a bol iba parafrázou Pittsburskej dohody.

Hodža však nemohol svoj plán realizovať. Keď prezident Beneš videl, kam veci spejú, zakázal vláde i jednotlivým politickým stranám o autonómii rokovať a toto právo si vyhradil iba pre seba. Keď konečne pripustil, že už sa nijako nedá predísť, aby Slováci tú autonómiu dostali, tak treba aspoň zabrániť, aby ju nedostali

stále rastúcimi a naliehavšími požiadavkami sudetských Nemcov, ktoré si napokon vynútili neželateľný zásah zvonka. K tomuto cieľu sa v dňoch 29.-30. septembra 1938 konala v Mníchove smutnoznáma konferencia predstaviteľov štyroch veľmocí (Nemecko, Taliansko, Veľká Británia a Francúzsko). Problém, ktorý nevedeli uspokojivo riešiť Česi v Prahe, riešili cudzí v Mníchove. Česko-Slovensko bolo prinútené odstúpiť Nemcami obývané pohraničné oblasti Nemecku a dosiahnuť podobné vyrovnanie aj s Poľskom a Maďarskom. Tento akt vonkajšieho zásahu do domácej politiky Česko-Slovenska prešiel do slovníka českých dejín pod menom "Mníchovská kapitulace" a prof. Václav Černý v diele Pláč koruny české ho nazýva "zatížením, jež svými důsledky jako vleklé trauma bude hlodat na národní podstatě donekonečna."

Bola to trpká a pokorujúca lekcia najmä pre prezidenta Beneša. Všetky tie medzinárodné akty, dohody a zmluvy, ktoré počas svojho politického pôsobenia ako minister zahraničia uzatváral, sa ukázali byť neúčinné. Jeho politicko-štátnická prestíž klesla na dno. Svoju pozíciu chcel ratovať dohodou so slovenskými autonomistami a pozval ich na ďalšiu poradu, ktorá sa mala konať 4. októbra 1938.

K stretnutiu však už nedošlo, pretože medzitým pod náporom kritiky svojich politických oponentov Dr. Beneš sa rozhodol zložiť svoj prezidentský úrad. Dňa 5. októbra sa rozlúčil s občanmi štátu, ktorého zahraničnú politiku viedol 20 rokov a ktorá skončila v národnej katastrofe. V svojej rozlúčkovej reči sa obracal na svojich rodákov "s vrelou, zo srdca vychádzajúcou výzvou." Radil im to, čo on za predchádzajúcich 20 rokov

odmietal urobiť: "Je nevyhnutné dohodnúť sa predovšetkým so Slováckmi. I oni sú v nebezpečenstve. Dnes nezáleží na tej či onej koncesii. Musíme všade, kde treba, navzájom ustúpiť."

Mníchovské rozhodnutie bolo predzvesťou konca Česko-Slovenska. Takto to videl aj Winston S. Churchill, ktorý 5. októbra 1938 v britskom parlamente povedal: „Koniec všetkému. Mlčiace, truchliace, opustené a zlomené Česko-Slovensko sa utáhuje do temnoty... Odvážim sa tvrdiť, že česko-slovenský štát ako samostatná jednotka sa dlho neudrží.“ (All is over. Silent, mournful, abandoned, broken Czecho-Slovakia recedes into the darkness... I venture to think that in future the Czecho-Slovak state cannot be maintained as an independent entity.). Mníchovskou dohodou Česko-Slovensko muselo odstúpiť Nemecku, Maďarsku a Poľsku asi 30% svojho územia, na ktorom žilo 4,8 miliónov obyvateľov. Takto radikálne bol vyriešený národnostný problém. A rovnobežne s ním sa riešil aj problém slovenskej autonómie.

Keď rokovania s prezidentom Benešom nevedli nikam, slovenskí autonomisti prichádzali k záveru, že ak si autonómiu nevyhlásia sami, nikto im ju nedá. Zvolali teda na štvrtok 6. októbra 1938 schôdzku výkonného výboru Ľudovej strany do

Žiliny, na ktorej sa mala prerokovať otázka slovenskej autonómie.

Do Žiliny prišli nielen ľudácki pracovníci, ale – z vlastného rozhodnutia a bez pozvania – aj predstavitelia ostatných politických strán. Títo nepozvaní delegáti "štátnotvorných" strán, ktorí boli dovtedy priam alergickí na autonómiu, neprišli do Žiliny, aby oponovali ľudákovi a obhajovali centralizmus, ale preto, aby aj oni mohli byť aktívnymi účastníkmi historického vyhlásenia autonómie. Ľudia, ktorí 20 rokov brojili proti autonómii, sa teraz vracali ako mánotratní synovia do spoločného slovenského domu. A prišli aj komunisti. Ich predstaviteľ Dr. Vladimír Clementis vyhľadal v Žiline vtedajšieho predsedu Slovenskej národnej strany Dr. Jána Paulínyho a prosebne naňho naliehal, aby v aliancii s Národnou stranou aj komunisti sa mohli pripojiť k vyhláseniu autonómie.

Porady v Žiline vyzneli ako manifestácia slovenskej jednoty. Bola vyhlásená slovenská autonómia a podpísaná tzv. Žilinská dohoda o spolupráci všetkých nemarxistických strán. Povestnú Žilinskú dohodu, požadujúcu autonómiu Slovenska, podpísali títo legálne a demokraticky zvolení parlamentní predstavitelia národa:

1. Za Agrárnu stranu: Pavol Teplanský, Ján Ursíny, J. S. Vančo,

Ján Petrovič, Ján Lichner, Karol Rybárik, Ondrej Devečka, Kornel Stodola, Ján Šelmec, Jozef Styk, Milan Polák.

2. Za Živnostenskú stranu: Ján Liška.

3. Za Národno-socialistickú stranu: Emil Boleslav Lukáč.

4. Za Fašistickú stranu: Ján Ivák.

5. Za Ľudovú stranu: Jozef Tiso, Jozef Buday, Jozef Sivák, Martin Sokol, Karol Sidor, Karol Mederly.

6. Za Národnú stranu: Miloš Vančo, Ján Paulíny-Tóth.

7. Za Ľudovú stranu: Tido J. Gašpar.

Chýbajú podpisy komunistických a sociálno-demokratických poslancov. Boli by ju však podpísali aj oni, ale občianske strany nechceli marxistov (t. j. komunistov a sociálnych demokratov), k spolupráci pribrať.

Z tohto odmietnutia sa po roku 1945 postupne vyrobila legenda o múdrosti Komunistickej strany, ktorá jediná predvídala, že autonómia je vlastne koniec demokracie a nástup fašizmu. Predstavovali zriedkavý akt celonárodnej jednoty, ktorý sa tak manifestačne prejavil v Žiline, ako ten najhorší zločin. Ako keby sa 6. októbra 1938 bolo odohralo niečo protizákonného, diktátorského, alebo nemravného.

Ale v roku 1938 komunisti

priznávali, že ich vtedajšia politika bola vonkoncom chybná a ich vylúčenie z politického života bolo jej zaslúženým výsledkom. Na zjazde Exekutívy Komunistickej internacionály (EKI) v Moskve, dňa 26. decembra 1938 Viliam Široký v svojom referáte informoval: „My komunisti sme boli predstavitelia národných záujmov českého ľudu, naproti tomu však na Slovensku bola aj naďalej zástupcom národných záujmov slovenského ľudu Hlinkova strana.“ (Dejinná križovatka, Bratislava 1964, s. 27)

V skutočnosti však 6. október bol zavŕšením dvadsaťročného úsilia o uplatnenie základných národných práv. A treba zdôrazniť aj to, že v Žiline ľudáci-autonomisti prejavili voči svojim niekdajším politickým protivníkom takú mieru veľkodušnosti a odpúšťania, aké sa v slovenskej politike vyskytujú len veľmi zriedka. Prijali ich ako pomýlených a stratených bratov, ktorí sa spamätali, uvedomili si kam patria a teraz sa kajúcnie vracajú medzi svojich.

Súčasná tlač nielen odzrkadľuje sviatočnú náladu, ktorá zachvátila celé Slovensko, ale podáva aj presvedčivý dôkaz, aký umelý a neskutočný bol centralizmus aj v tých stranách, ktoré ho v rokoch 1919-1938 programovo vyznávali. Bývalí centralisti sa teraz ukazovali ešte zapálenejší advokáti autonómie než

sami ľudáci. Nielen že vrúcne pozdravovali žilinské udalosti, ale hlaste si privlastňovali zásluhy na ich výsledkoch.

Pražská vláda gen. Jana Syrového dňa 7. októbra 1938 bez otáľania schválila žilinské rozhodnutie. České časopisy s pochvalou písali o Slováckoch, uznávali ich právo na autonómiu a ďakovali im, že sa neopustili Čechov v ich ťažkej hodine, ale rozhodli ďalej s nimi žiť v spoločnom štáte.

Slovensko konečne prebralo správu svojich vecí do vlastných rúk a dostalo svoju vládu. Ľudovú stranu v nej reprezentoval Dr. Jozef Tiso (predseda vlády a minister vnútra) a Dr. F. Ďurčanský (minister spravodlivosti, zdravotníctva a sociálnej starostlivosti). Agrárnikov zastupoval Pavol Teplanský (minister financií, hospodárstva a verejných prác) a Ján Lichner (minister dopravy a pôšt). Za Národnú stranu bol vo vláde Matúš Černák (minister školstva).

Dňa 18. novembra 1938 plénum česko-slovenského snemu schválilo ústavný zákon o autonómii Slovenska, čím bolo upravené nové štátoprávne postavenie Slovenska v rámci Česko-Slovenskej republiky (so spätnou platnosťou od 7. októbra 1938).

FRANTIŠEK VNUK

(Pokračovanie z 1. strany)

Je tu viacero metód, ako degradovať status niekoho. Jednu metódu, ceremónie degradácie statusu, popísal Garfinkl. V mnohom útok na biskupa M. Chautara túto metódu pripomína. Uvidíme, čo bude ďalej.

Môžeme pozorovať, že tento útok mal zbaviť biskupa jeho doterajšej totožnosti, ktorú mu môžu dosvedčiť aj masy veriacich. Napriek tomu je tu trúfalosť vnútiť mu celkom inú, zásadne horšiu totožnosť. Zmena totožnosti má mať charakter totálny. Obvinenie musí byť totálne protichodné voči doterajšej životnej ceste človeka. Ráta sa s ohrozením, akoby ustrnutím u obete. Druhým krokom je previazať konkrétne pripisované „zlé“ správanie so širším povahovým a motivačným zázemím osoby napadnutého. Dá sa očakávať, že sa budú „vylamovať“ nejaké drobnosti z povahy a typizovať ako masívne charakteristiky. Toto „zlé“ správanie sa má konštruovať a ukázať ako súčasť horších zmien charakteru. V treťom kroku sa už má dosiahnuť presvedčenie, že dotýčaný je „typom“ človeka, ktorý sa môže ľahko dopustiť inkriminovaného činu. Typizovať zlý čin na takto vykonštruovaný proces. Pripomína mi to vykonštruované politické procesy za minulej totality v päťdesiatych rokoch. Ale zmena je v tom, že z občianskej roviny degradovania statusu sa prechádza do psychologické roviny, do intimného života človeka.

Sám som prežil pokusy degradovať aj môj status. Poslucháčka prišla za mnou a sondovala môj svetozrak. Potom prišla na prednášku s veľmi hlbokým výstrihom a sadla si do prvej lavice pred katedru. Medzi iným som povedal, že ženské prsia patria deťom a že mladým, slobodným ženám prajem čo najkrajšie a zodpovedné stretnutie. Povedal som tiež čosi o psychológii rodičov. Všeobecne však rád konštatujem, že

študenti boli nad takou provokáciou.

Metóda degradácie statusu má osem podrobnejšie popísaných krokov.

1. Napadnutý musí byť vyňatý z „normálneho obrazu človeka“. A to, čo sa mu chce pripísať ako „jeho zlé správanie“, má byť prezentované ako niečo nezvyklé. Nie každodenné.

2. Napadnutý má byť predstavený postupne ako ten, kto také správanie preferuje. Svedkovia majú ukázať, že oni sú na opačnej strane.

3. Ten, kto obviňuje, sa musí prezentovať nie ako osoba súkromná, ale ako ten, kto reprezentuje verejný záujem.

4. Ten, kto napáda, má ukázať, že nejedná „osobne“, ale v mene hodnôt verejnosťou uznávaných.

5. Ten, kto obviňuje, má preukázať svoje právo, oprávnenie vystupovať v mene verejnosťou uznávaných pravidiel. Že mu nejde o osobný prospech.

6. Prostredie má byť o tom presvedčené.

7. Ten, kto obviňuje, musí ukázať dištanc od obviňovanej osoby a tak dať príklad aj prostrediu, že má urobiť to isté.

8. Obvinený musí byť nejakým rituálom „odseparovaný“ od doterajšej životnej pozície. Že je v nej „cudzí“ elementom.

Každý konflikt má nejakú skrytú agendu. Degradovať status človeka znamená zbaviť ho jeho pravej osob-

nosti a prisúdiť mu iba zlé sociálne správanie. Akoby nemal žiadne dobré vlastnosti. Ako to bolo v gulagoch. Pôjde iba o právnu vinu, zo zákona. Možno na obraz rodovej ideológie. Nejde o morálku. V totalite päťdesiatych rokov minulého storočia boli obeť nútené učiť sa nepravdivý, vykonštruovaný, obraz o sebe v občianskom slova zmysle, naspamäť. Boli tak týrané, že mnohí z nich rezignovali a priznali sa k tomu, čo neurobili. Myslím, že skrytou agendou tohto konfliktu je zbavenie človeka jeho osobnosti, personálnosti. Aby celý svoj predchádzajúci život, snahy o svoj osobný charakter, prehlásil za masku, ktorej sa vzdáva. To myslím, že je skrytá agenda tohto konfliktu. Taký vypreparovaný obraz človeka vyhlásiť za jediný prirodzený stav, ktorý nepotrebuje kresťanstvo, jeho vykúpenia, stačí iba povedať, že všetko úsilie o dobro bola len maska. A uznať, že vonkajšie sociálne sily sú rozhodujúce. Tak ako to tvrdí novo aktualizovaný ateizmus filozofie štrukturalizmu Leviho Straussa. Znova spolitizovaný. V mixe so spolitizovanou psychoanalýzou.

Potom nie sme osoby. Iba konštrukcie.

Rezignujeme, na to? Budeme iba taktizovať? Alebo budeme formulovať svoje názory, čo si myslím, že je naša povinnosť.

STANISLAV HVOZDÍK

Diktatúra relativizmu a metódy degradácie statusu človeka

V rámci dospievania a dozrievania civilizačných, evolučných etáp sme v 21. storočí dospeli zatiaľ do etapy umiestnenej na pyramíde evolučného vývoja na jeho vrcholové plató, i keď v dnešnej exponenciálnej dobe to určite nie je konečná zastávka. Pomyselným rýchlovýťahom sme sa v čase minulosti vyviezli cez poschodie agrárne, industriálne, informačné až po poschodie, ktorého najvyššie miesto v dnešnom čase môžeme pokojne pomenovať ako poschodie Digitálna.

V tomto priestore sa nám začal štrukturovať aj iný typ človeka, ktorý si zatiaľ uchoval „značku homo“. Len s tým „sapiens“ to začína byť hypotetické. Informačná bulímia, pohlcuje čoraz intenzívnejšie priestor v ktorom sa homo nachádza. Fenomén preinformovanosti a nepretržitého informačného toku spôsobuje paradoxný efekt. Otpúje samostatnosť myšlienkového spracovania. Čím väčšie množstvo výberu z ponúkaného informačného menu, tým menej námahy je potrebné na jeho kognitívne spracovanie a strávenie. Mentálne a „sapiens“ je stále intenzívnejšie nahrádzané digitálnou „prístrojovou doskou“, ktorá dá odpoveď na všetko.

Každá evolučná etapa si vyžadovala a samozrejme vyžaduje jednotlivca, ktorý sa na jej požiadavky musí adaptovať. Sebazáchovný pud je u človeka dominantnou, podporujúcou jeho prežitie. A tak aj Homo sapiens ako rozumný človek, v staršej verzii človek múdry sa nám začína v rámci technologického procesu transformovať v do podoby Homo digitalis. Obraz človeka ktorý v minulosti projektovať futurologovia sa v prítomnom čase stal realitou. Je úsmevné si sprítomniť staršiu charakteristiku človeka vo verzii Homo sapiens ako človeka, ktorý má vertikálne držanie tela, je schopný hovoriť a pomocou rúk používať nástroje. Vertikálnosť digitálneho typu začína mať tvar elipsovitej vizáže. Krčná časť chrbtice nadobudla totiž chronický náklon nad libidóznym technickým aparát. Schopnosť hovoriť mu ostala. Len verbálna produkcia sa minimalizovala a priestor „na rozprávanie“ dostala digitálna verzia jeho individuálnych zručností viesť dialóg. Schopnosť používať horné končatiny sa rozšírila nadproduktívne. I keď ich používanie má nádych stereotypných tíkových prejavov prstov v kontakte s najmodernejšími digitálnymi technológiami.

„Ruka jedná“, takto Heidegger vymedzuje bytostné určenie ruky. Píšuca ruka komunikuje „s bytím“. Mal tým na zreteli, že ruka sa stáva „médiom bytia“, v prípadoch, ak obsah písaného má komplementívny charakter. Dnešná digitálna doba spôsobuje to, že technologické aparáty väčšinou využívame na aktivitu končekov prstov, ktorá nás od samotného bytia a autentickej existencie vzdialuje. Absentuje hĺbavosť. Atrofuje ruka a atrofuje aj hĺbka myslenia. Nie je to ruka konajúca, ale len ruka mechanicky stláčajúca klávesnice. V jednoduchšom podaní, Heideggerova ruka myslí, digitálna ruka poklepkáva prstami.

Howard Gardner, americký vývojový psychológ predkladá 9 typov inteligencii. Na niektoré typy má digitálna nie nezanedbateľný vplyv. V rámci spomínaných typov je

spomenutá aj interpersonálna (sociálna) inteligencia. V podstate ide o schopnosť kooperovať, produkovať kooperatívne formy správania sa jednotlivca vo vzťahu k iným. Typická je však pre ňu jej interakčná forma a komunikácia „face to face“.

Digitálna doba túto formu interakcie výrazne mení. Do sociálneho priestoru vstupuje „digitálny vírus“ s prevahou komunikácie bez pohľadov a interakcie bez priameho sociálneho kontaktu. Do sociálnej interakcie totiž čoraz častejšie

IVAN BINDAS

Homo digitalis

vstupuje digitálny sprostredkovateľ. Interpersonálny kontakt a priamy dialógový princíp stráca svoju autentickú podobu. Akceleruje sa rýchlosť informačnej výmeny. Je to jav pozitívny. V tomto procese sa však vyskytuje riziko. Môže sa znižovať autentická výpovedná hodnota informačno-interakčného procesu.

Takáto rýchlostná interpersonálna variácia môže predznamenať aj dialógovú plytkosť. Interpersonálnosť sa depersonalizuje. Je saturovaná prvkami predmetnosti. Možno táto digitálna pandémia vedie k preklasifikovaniu potrieb, a sociálna potreba osobne niekam patriť, zaradiť sa už hierarchii potrieb nemá tak intenzívne zastúpenie. Jednotlivcovi začína stačiť virtuálne zaradenie sa do skupín, v ktorých osobne nemusí poznať nikoho. V tomto ponímaní ide o sociálnu a interakčnú kompenzáciu. V svete mileniálov možno už ide o štandardnú „sociálnu“ normu. Začína sa vytvárať a stabilizovať nový druh interpersonálnej inteligencie, saturovanej formou vzťahovej blízkosti na diaľku. Zo vzťahovej kooperácie sa začína vytrácať „osobno“, a vstupuje do nej „predmetno“.

Digitálna je charakteristikou prítomného času a stalo sa jeho sprievodcom aj pozitívnym aj negatívnym. Tento fakt musíme akceptovať. Každá doba mala a má svoj civilizačný duch. Jeho neakceptácia vedie jednak k ostrakizácii jednotlivca, a jednak jednotlivec v súčasnej spoločnosti výkonu nemôže prežiť.

Intra-personálna inteligencia bola tiež zaradená Howardom Gardnerom k jednému z intelligenčných typov. Za jej doménu považoval schopnosť rozumieť samému sebe, svojím vnútorným myšlienkam a emóciám. Vďaka civilizačnému digitálnemu obratu sa však obávam, že introspektívne vhlady, resp. nazerania do vlastných subjektívnych priestorov jednotlivci začínajú považovať za zbytočnú stratu času. Dynamickosť doby tlačí jednotlivca do stavu, aby rozumel skôr svojmu alter Ego (napríklad najmodernejšej verzii i-phonu), a nie samému sebe. Subjektívny interiér je v čoraz väčšej miere substituovaný vonkajším exteriérom. Technikou, ktorá zároveň plní rolu interného „rozumu“. Interný

priestor, je masívne obsadzovaný informačnými dátami a z človeka sa stáva infoobjekt. Čiastočná depersonalizácia prebiehajúca v priamom prenose. Akoby sme prestávali byť subjektmi tohto daného sveta a stávame sa v čoraz väčšej miere projektmi digitálneho sveta. Intra-personálna inteligencia mení podobu. Mení sa na intra-digitalizovanú formu. Prioritou jedinca, ktorý disponuje týmto intelligenčným typom je rozumieť najmodernejšej digitálnej výbave, ponúkanému kok-

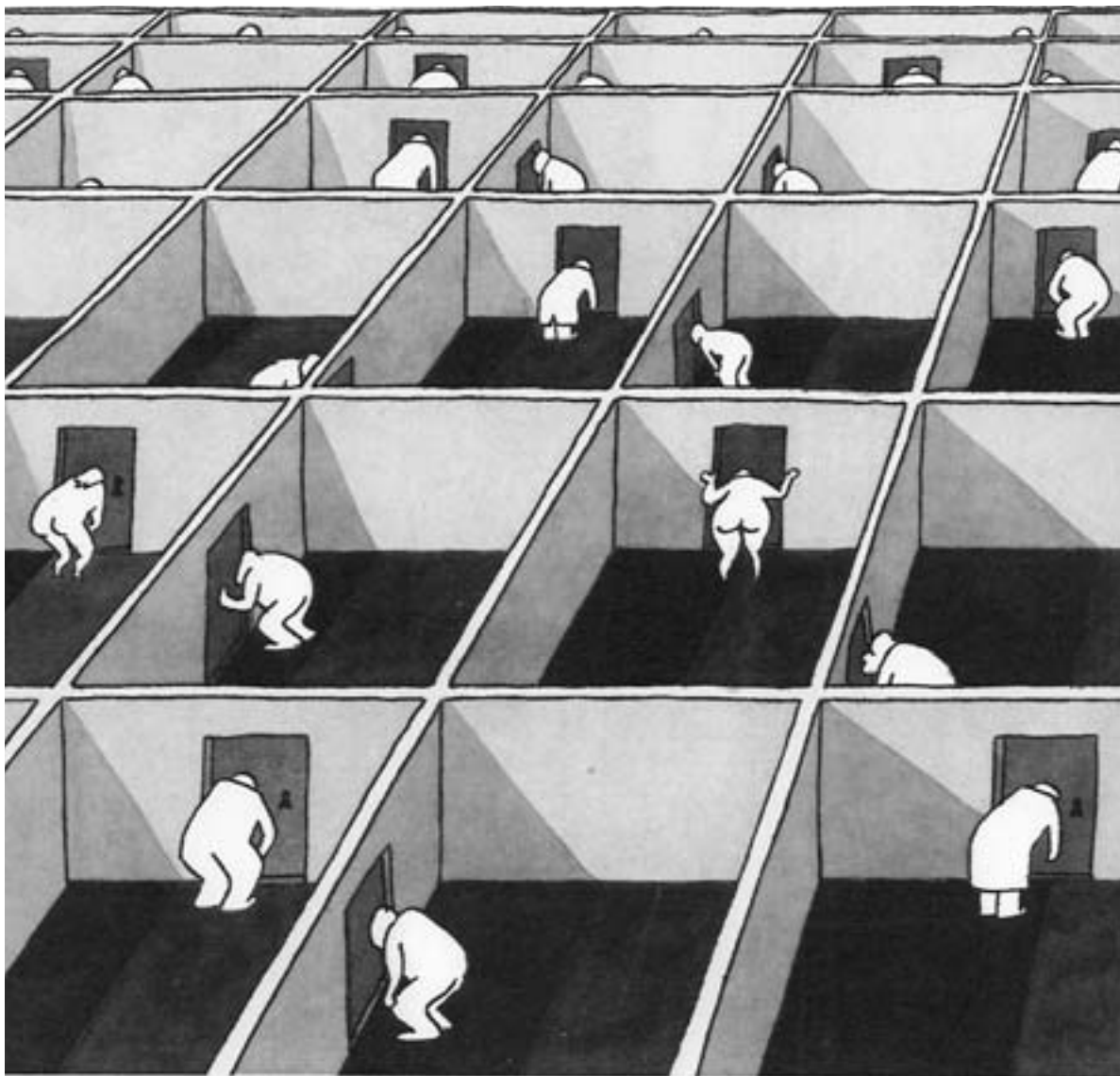
získať rýchlejšie a menej komplikovane. Hĺbka mentálnej práce, ktorá je danosťou intra-personálnej inteligencie je nahrádzaná často digitálnou povrchnosťou. Informácie, ktoré sa získajú sa totiž skôr skimujú, preletia očami, málokedy si ich fixujeme. Nevie, či duševná práca sa dá nahradiť systémom CTRL plus C, alebo systémom CTRL plus V. Skôr je to obraz, ktorý je charakteristický pre digitálnu „intelligenčnú“ variáciu. Identifikácia umiestnenia potrebnej informácie a zistenie spôsobu ako

gerovej podstaty bytia, ako formy nášho pobytu v tomto priestore, či porozumenie Kierkegardovej individuálnej existencionálnosti, ktoré vedú k pochopeniu subjektívneho významu a individuálnej dôležitosti jednotlivca, čo je zároveň obsahom spomínaného typu inteligencie sa strácajú. Režim dnešnej civilizačnej doby spomínané „nehmotná“ selektívne zužuje na predmetné digitálne, ktoré jedinec vie uchopiť a vlastniť a vie ho pochopiť. To predchádzajúce je nehmotné, neuchopiteľné a preto nezaujímavé. Hľadanie zmyslu je v porovnaní s rýchlosťou digitálnej éry procesom, ktorý je dlhší a pomalší. Preto Digitálna kráča ruka s postupným vyprázdňovaním zmyslu a zmysluplnosti života. Civilizačný mód je nastavený na exponenciálny rýchlostný stupeň, a preto jeho hľadanie ho mnohí môžu hodnotiť ako neproduktívne a zbytočné. Digitálna múdrosť Homo digitalis spočíva skôr na chápaní digitálneho vybavenia, ktoré vlastní, na chápaní digitálneho priestoru a nie na chápaní samého seba. Duchovno-existencionálny digitálny kompas je nastavený smerom k predmetnému exteriéru a nie smerom k osobnému interiéru.

Je nespochybiteľné, že táto informačno-digitálna éra má svoje priority a pozitíva. Len je nutné zo strany jej užívateľov udržať si istú hranicu, istý odstup od jej vplyvu. Občasný digitálny detox by bol potrebný. Lebo pri takom intenzívnom zacyklovaní sa v jeho priestoroch môže nastať aj éra, v ktorej Homo sapiens ani nepostrehne a stane sa jednou z verzii najmodernejšieho modelu I-phonu, alebo iného digitálneho vybavenia. A to by bolo už o inej „civilizačnej“ vlne.

Pokúsme sa aj pre budúcnosť uchovať si šancu na konštatovanie: Ecce Homo - Ajhľa človek.

Kresby:
Andrej Mišanek

V Rusku, na Kubáni, sa konal v dňoch 18. 9. - 22. 9. Medzinárodný festival umenia Stepná lýra 2018. Zúčastnili sa ho básnici z Ruska, Poľska, Francúzska, Veľkej Británie a Slovensko som reprezentoval ja. Milo ma prekvapilo, že som zároveň získal hlavnú cenu laureát festivalu. Okrem toho som mohol v miestnom etnografickom múzeu otvoriť výstavu tridsiatich vlastných fotografií pod názvom Živočíšny svet Slovenska objektívom Teodora Križku. O výstavu bol veľký záujem. Miestne orgány už prvý deň celú výstavu odkúpili a inštalujú ju najskôr ako putovnú, neskôr ako stálu expozíciu.

Festival Stepná lýra organizujú dvaja básnici-manželia, Irina Kovaľeva a Ivan Belokrylov. Obaja absolvovali štúdium na Literárnom inštitúte v Moskve ako ja, ibaže niečo neskôr. Zoznámila nás prostredníctvom sociálnych sietí po rusky píšuca arménska poetka a excelentná výtvarníčka Nina Gabrelian. Ivan Belokrylov sa hneď začítal do mojich básní a dve desiatky ich preložil do ruštiny, zároveň preklady zaradil do výberu zo svojej prekladateľskej tvorby, ktorá vyšla k jeho 55. narodeninám knižne pod názvom Prvá stovka (Pervaja sotňa).

Cestou na Kubán som sa zastavil v Moskve, znova po dvadsiatich ôsmich rokoch. Naposledy som tam bol na oslavách storočnice nositeľa Nobelovej ceny za literatúru Borisa Pasternaka, kam ma pozval básnik Andrej Voznesenskij ako prekladateľa Pasternakovej poézie do slovenčiny (Boris Pasternak, Plačúci sad. Slovenský spisovateľ, edícia Kruh milovníkov poézie, 1990). Moskva samozrejme za to obdobie prešla veľkými premenami. Je z nej kozmopolitný megapolis so všetkými pozitívnymi aj negatívnymi javmi. Najviac ma prekvapilo, že najmenej deväťdesiat percent ľudí po celý čas hľadí do mobilov, za chôdze, v metre, v autobuse, na lavičkách v parku, kdekoľvek. Mesto je to dravé, rýchle, dynamické, plné turistov, kultúry, biznisu.

Navštívil som oba katolícke chrámy v Moskve. Najskôr kostol sv. Ľudovíta IX. Francúzskeho na Malej Lubjanke (snímka na titulnej strane), pretože k nemu mám hlboký citový vzťah. Počas štúdia som sa v ňom zúčastňoval sv. omši, ktoré slúžil kňaz verný Bohu a cirkvi, otec Stanislav Mazejka. Práve on je jednou z postáv nedávno vydaného románu Jeleny Čudinovovej o tom, ako by vyzeral svet a Rusko, keby nedošlo k boľševickému puču roku 1917. Samozrejme, zašiel som aj do katedrály Nepoškvrneného počatia Panny Márie na Malej gruzínskej ulici, v ktorej počas môjho štúdia boli dielne a sklady. Dnes je to pýcha Moskvy. Položil som kytíčky kvetov na hrob Sergeja Jesenina, Vladimíra Vysockého a Bulata Okudžavu, ktorého pieseň Modlitba Francois Villona som nedávno preložil po druhý raz. Potešilo ma, že hviezdy na Červenom námestí postupne nahrádza symbol Ruského impéria dvojhlavý orol, ktorý na hrudi nesie erb so sv. Jurajom zabíjajúcim draka.

Na Kubáni, domovine kubánskych Kozákov, nás privítali s typickou pohostinnosťou. Festival Stepná lýra bol maratónom podujatí, besied na miestnych školách, vystúpení v kultúrnych domoch, návštev pamätihodností. Videli sme etnografické zbierky, navštívili sme pravoslávny chrám,

Stepná lýra 2018

Medzinárodný festival umenia na Kubáni

zasvätený svätým mučeníkom cárovi Mikulášovi II. a jeho manželke, spolu s pravými Kozákmi sme strávili príjemný večer na brehu rieky Jeja, ktorá bola po stáročia medzou medzi islamským a kresťanským svetom. Kozáci boli vlastne vojenský ľud na stráž Ruského impéria a kresťanského sveta vôbec. Stáli sa obeťou boľševických represálií, no kozácke jednotky sa opäť obnovujú a plnia podobnú funkciu ako kedysi.

Trochu ma zaskočilo, že mnohí ľudia nemajú problém uctievať Krista a zároveň obraňovať politiku Stalina alebo Brežneva. Nebolo nijakou

náhodou vidieť ich portréty v miestnych autobusoch, ani v tom, ktorý nás vozil na spoločné podujatia.

Mládež v Moskve je však už úplne liberálna, odmieta jednu aj druhú fázu minulosti, čo samozrejme poznamená budúcnosť celého Ruska. V každom prípade sa zdá, že Rusko prešľapuje z nohy na nohu a nevie, ktorou cestou sa definitívne pustiť. Západ, hlavne ten anglosaský, si želá rozpad Ruska už stáročia práve tak, ako si želal rozvrat Rakúsko-Uhorska a Nemecka, likvidujúc jeho schillerovský duch. Ako Slovák, ktorý vyrástol na bohatstve európskej a ruskej kultúry,

nemôžem si želať iné ako mier a slobodu svojmu národu. Som presvedčený, že nášmu malému Slovensku neosoží nijaké posluhovanie, ani Nemecku, ale ani Rusku. Najbližší by nám v kresťanskom duchu boli Poliaci, lenže poľský mesianizmus je dielo tých istých protiruských a protinemeckých záujmov, ktoré anglosasom zabezpečujú dominanciu v stredoeurópskom priestore cudzími rukami.

Ako úprimný rusofil s obavou sledujem romantizovanie súčasnej ruskej politiky, dokonca bývalými disidentmi. Rusko je stále na rázcestí.

Našou úlohou nie je ospravedlňovať, nieťo nebudaj podporovať jeho omyly, práve tak, ako jednostranne odsudzovať propagandistickú a vojenskú agresivitu Západu. Slovenský národ patrí do stredoeurópskeho civilizáčného priestoru, verného rímskemu pápežovi a jeho front je tu, v rovine kontrarevolúcie voči trockizmu a liberalizmu. To je program našej Kultúry. Práve preto som rád, že nielen moja poézia, ale aj moja novinárska práca našli v Rusku a na Kubáni ocenenie a úctu. Za to som veľmi vďačný.

TEODOR KRIŽKA

TEODOR KRIŽKA

JEJ VELIČENSTVO
RIEKA

Na konci sveta, ale v centre deja,
na pleciach nesie kríž svoj rieka Jeja.
Nesie kríž svätej Rusi na Kubáni,
a nestane sa, že ju neubráni.
Na druhom brehu rieku tlačia vojská
nepriateľské, no Rus ju s vd'akou bozká,
a bozkáva ju Kristus druhou stranou,
veď Jeja je aj jeho ranou.
Zanecháva tu všade svoju stopu,
kde bránia Rus, tam bránia Európu.
Na konci sveta, ale v centre deja
plynie Jej Veličenstvo rieka Jeja.

ТЕОДОР КРИЖКА

ЕЯ ВЕЛИЧЕСТВО
РЕКА

У края света, миру центр содея,
Крест на плечах несёт свой речка Ея.
Тот крест Святой Руси несёт Кубани
На поле жатвы и на поле брани.
На берегу другом – враг насторожен,
Но Русь крепка благословеньем Божиим,
Христос её как все целует страны,
Ведь Ея для Него – река и рана.
Повсюду здесь Господь впечатал стопы,
Коль Русь цела – цела и вся Европа.
У края света, миру центр содея,
Ея Величество река струится Ея.

Preložil
Ivan Belokrylov

Na snímkach na strane vľavo Ivan Belokrylov a Teodor Križka
na besede s kubánskymi študentmi
a snímka z otvorenia výstavy fotografií
Živočíšny svet Slovenska objektivom Teodora Križku

Hore: Účastníci festivalu Stepná lýra na návšteve pravoslávneho chrámu
Dole: Spoločný večer s kubánskymi Kozákmi na brehu rieky Jeja,
ktorá nesie názov na počesť návštevy Jej Veličenstva cárovnej.

V nedávnom dvojčísle časopisu *Communio* (júl-august 2018) bol uverejnený príspevok emeritného pápeža Benedikta XVI. Gnade und Berufung ohne Reue (Milosť a povolanie sú neodvolateľné). Je to úvaha na tému ekumenických židovsko-katolíckych vzťahov pri príležitosti 50. výročia koncilovej deklarácie *Nostra Aetate*. Autor sa tu zamýšľa nad súčasnou situáciou v postoji Katolíckej cirkvi k judaizmu, osobitne sa zaoberá tzv. teóriou supersessionizmu, ktorá síce nebola oficiálnym učením Cirkvi, ale bola všeobecne populárna.

Podľa tejto teórie Cirkev bola novým Jeruzalemom a kresťania ako vyvolení Boží ľud boli novým Izraelom, lebo Kristovou smrťou Mojžišova starozákonná zmluva bola nahradená zmluvou Nového zákona. Kristovou krvavou obetou na kríži judaizmus dohral svoju misijnú rolu v dejinách spásy.

S budúcimi osudmi judaizmu po Kristovej výkupnej smrti sa zaoberal apoštol Pavol v svojom liste k Rimanom. Vysvetľuje, že Boh nezavrhol Židov ani potom keď oni odmietli uznať Krista za prisľúbeného Mesiáša. Toto ich odmietnutie nie je však finálne, ono sa raz skončí. Tým, že odmietli Krista, vlastne umožnili alebo urýchlili ohlasovanie spásy pohan-ským národom. A potom, keď sa obrátenie všetkých národov zavŕši, aj Židia príjmu Krista ako pravého Boha (Rim 11, 10-16).

Katechizmus Katolíckej cirkvi (v článku č. 674) sa k tomuto obráteniu židov vyjadruje v tom zmysle, že „druhý príchod osláveného Mesiáša závisí v každej chvíli dejín od jeho uznania celým Izraelom, ktorého časť sa zatvrdila v nevere voči Ježišovi. ... Vstup plného počtu Židov do mesiášskej spásy po plnom počte pohanov umožní Božiemu ľudu dosiahnuť Kristovu plnosť, v ktorej „bude Boh všetko vo všetkom“ (1 Kor 15, 28).

K výraznej zmene postoja Katolíckej cirkvi voči židom došlo počas II. vatikánskeho koncilu. V zmysle slov listu sv. Pavla Rimanom, že „Božie dary a povolanie sú neodvolateľné“ (Sine poenitentia enim sunt dona et vocatio Dei, Rim 11,29), koncilová deklarácia *Nostra Aetate* postavila vzťah Cirkvi k judaizmu na nový základ. A tak, takmer po 2000 rokoch, II. vatikánsky koncil priznal a zdôraznil blízke historické vzťahy s judaizmom, ktorý bol životodarnou pôdou jeho koreňov. Pápež Ján Pavol II. nazval židov ako „našich starších bratov vo viere“ a vyhlásil, že ich zmluva s Bohom nebola zrušená zmluvou Nového zákona, pretože podľa slov vyššie spomínaných slov sv. Pavla v liste Rimanom, „Božie dary a povolanie sú neodvolateľné.“

V marci 2000 Ján Pavol II. slávnostne vyjadril ľútosť a prosil o odpustenie za všetky krivdy, ktoré sa v mene Cirkvi v minulosti spáchali. Na „starších bratov vo viere“ sa obrátil slovami: „Sme hlboko zronení správaním sa tých, čo spôsobili krivdu a utrpenie našim deťom a prosia vás o odpustenie, chceme vstúpiť s vami do vzťahu úprimného bratstva“. Kardinál Edward I. Cassidy na tej istej slávnosti a v mene celej Cirkvi prosil Pána Boha, aby „odpustil

hriechy a previnenie, ktorých sa mnohí katolíci dopustili voči ľudu zmluvy.“

Ján Pavol II. horlivo presadzoval tento nový prístup. V jeho stopách pokračoval aj Benedikt XVI. Ešte ústretovejší v tomto

ohľade je súčasný pápež František, ktorý sa zásadne vyjadril proti prozelytizmu, t. j. organizovanému úsiliu s cieľom obrátenia židov ku kresťanstvu.

Nie všetci teológovia boli týmito radikálnymi zmenami postoja nadšení. Najmä pokiaľ išlo prozelytizmus. Poukazovali, že Kristovo pôsobenie a jeho spásonosné ohlasovanie Evanjelia bolo adresované predovšetkým a skoro exkluzívne židom.

Vysvetlením a odpoveďou na túto námietku bol vatikánsky dokument (z 10. decembra 2015), kde sa hovorí, že obe zmluvy sú cestou k spásu, aj keď spôsob, akým sa to realizuje, ostáva „nepochopiteľným Božím tajomstvom“ (an unfathomable divine mystery –Pozri: Commission for religious relations with the Jews; A reflection on theological questions pertaining to Catholic-Jewish relations, No. 4, čl. 36)

Emeritný pápež Benedikt vo svojej teologickej úvahe píše, že Cirkev nikdy oficiálne nepresadzovala teóriu supersessionizmu a kresťanstvo sa pokladá za nástupcu judaizmu, iba v tom smere, že nahradilo Eucharistiou niektoré židovské obrady, ako napríklad zápalné obety a obety zvierat. Pripomína však, že úlohe judaizmu v dejinách spásy treba venovať viaccej pozornosti.

Benedikt vykladá zničenie Jeruzalema a diaspóru židov v 2. storočí po Kristu ako čiastku Božieho plánu, ale píše, že súčasný izraelský štát nemá pre judaizmus náboženský význam. Podľa Benedikta obnovenie izraelského štátu v roku 1948 bolo politickým aktom, znakom Božej vernosti k svojmu ľudu a nebolo súčasťou dejín vykúpenia.

Benedikt vo svojej úvahe taktne, ale výrazne poznamenáva aj to, že Starý zákon, ktorý je spoločným vlastníctvom židov i kresťanov, treba čítať a treba sa naň pozeráť kresťanskými očami.

Táto príležitostná reflexia emeritného pápeža vyvolala veľkú pozornosť, a to nielen medzi katolíckymi teológmi, ale aj zo strany židov. Tam ju prijali so značnými prejavmi nesúhlasu, ktoré občas vyústili až k obvineniam z antisemitizmu. Rabin Walter Homolka, vedúci Katedry židovskej teológie na nemeckej Potsdamskej univerzite, komentoval Benediktove názory: „Ak niekto takto predstavuje úlohu judaizmu, tak ten potom kladie základy pre nový an-

tisemitizmus na kresťanskom podklade.“

Viedenský hlavný rabin Arie Folger, v časopise *Jüdische Allgemeine*, v úradnom orgáne Ústrednej židovskej rady v Nemecku, nazval Benediktovu argumentáciu

Emeritný pápež Benedikt a ekumenický dialóg

“pseudohistorickým revizionizmom, ignorujúcim strastné utrpenie židov v minulosti.” Vraj “radiť židom, že židovský Starý zákon treba čítať kresťanskými očami, pripomína snahu o oživenie úsilia konverzie židov ku kresťanstvu.” A vôbec: nápady, že kresťania budú vysvetľovať židom, ako treba chápať jednotlivé úseky Starého zákona z kristologického zorného uhla, sú “vrcholne problematické”.

Ďalší známy odborník moderného judaizmu, Ed Kessler, zakladateľ a direktor Woolf Institute in Cambridge, má tiež veľmi kritický postoj k obsahu Benediktovej úvahy : “Ešte dobre, že

Benediktova štúdia vychádza po jeho odstúpení... inak by sa to mohlo pokladať za krok spiatky v kresťansko-židovskom dialógu.” Kessler vyčíta Benediktovi, že “na rozdiel od Františka odmieta “komplementaritu židovsko-kres-

ťanských vzťahov.” Zazlieva mu aj to, že pokladá dnešný Izrael za politickú udalosť. Vraj väčšina Židov a mnoho kresťanov pripisujú vzniku Izraela teologický význam (theological significance).

Viacerí katolícki teológovia, ako Thomas Söding z univerzity v Bochume, alebo Jan-Heiner Tüch z Viedenskej univerzity sa ozvali na obranu Benediktových reflektívnych argumentov, s poukazom, že príspevok emeritného pápeža treba hodnotiť ako celok a treba k nemu pristupovať s otvorenou myslou. V takomto chápaní môže Benediktova úvaha slúžiť ako inšpirácia pre katolícko-židovský di-

alóg. Profesor Tüch poznamenáva, že podľa jeho úsudku úvaha nie je ústupom z terajšieho postoja Cirkvi, ale je podnetom k ďalšiemu rozvíjaniu kresťansko-židovských vzťahov.

Ale aj z katolíckej strany sa o-

zvali kritické hlasy na adresu emeritného pápeža. Provinciál jezuitov vo Švajčiarsku a odborník na judaizmus, Christian Rutishauser, v príspevku uverejnenom v *Neue Zürcher Zeitung* (8. júla 2018) sa vyjadril, že Benediktovu teologickú úvahu “sotva možno pokladať za kladný príspevok k dialógu so židmi.”

Cesta k dorozumeniu nikdy nebýva priama a hladká. Zdá sa však, že kresťansko-židovský dialóg musí prekonať ešte mnohé prekážky, kým dosiahne cieľ, ktorý si vytýčil.

FRANTIŠEK VNUK

Mozaika súčasnej spirituality

Jana Juhásová:

Od symbolu k latencii, Ružomberok, Verbum, 2016

Jana Juhásová, pracovníčka Katedry slovenského jazyka a literatúry na Filozofickej fakulte Katolíckej univerzity v Ružomberku, vydala vo vydavateľstve Verbum monografiu *Od symbolu k latencii* s podtitulom *Spirituálna téma a žánr v súčasnej slovenskej poézii*. Publikácia je súborom piatich nezávislých štúdií, ktorých spoločným prienikom je práve duchovnosť. Autorka si všima spiritualitu najmä u tých básnikov, pre ktorých duchovnosť nie je dominantným prvkom ich poetiky. Platí to už o autoroch, ktorých verše interpretuje v prvej štúdii Medzi relativitou a reláciou – Paternoster na prelome storočí. V nej sleduje variácie a improvizácie na pozadí najstaršej kresťanskej modlitby Otče náš. Juhásová vyberá básne Viliama Klimáčka, Ivana Koleniča, Vlada Puchalu, Jozefa Urbana, Igora Hochela a Pavla Janíka. Nie sú to teda autori, ktorých vnímame ako “duchovných” básnikov, ale náboženské prvky sa predsa javia ako prirodzená súčasť ich básnickej výpovede.

V nasledujúcej titulnej štúdii *Od symbolu k latencii* autorka sleduje genézu modernej slovenskej duchovnej poézie. Jej korene nachádza

v 30. rokoch 20. stor. u básnikov slovenskej katolíckej moderny. Juhásová hovorí o očisťovaní básne v poetickej technike priekopníka tohto zoskupenia – Pavla Gašparoviča Hilbinu (s. 46).

Nové podnety prináša stať Herbert ako metóda – Stopa metafyzických básnikov v slovenskej poézii. V nej vysvetľuje genézu svojho záujmu o autorov predstavujúcich „dynamický fenomén“, teda básnikov, pre ktorých viera a z nej vyvierajúca duchovnosť nie je dogmatická. Báseň je v tomto kontexte vnímaná ako prostriedok sprítomnenia neuchopiteľného, čo možno najosobitejším a najautentickejším spôsobom: „Podobne ako Herbert viacerí autori reaktualizujú postavy z gréckej mytológie, biblie, európskej kultúry či kresťanskej histórie. Ich funkcia je konfrontačná – má preverovať to, čo je trvalo ľudské – v zmysle prirodzenosti a hodnotovosti.“ (s. 73).

Autorka vo svojom vlastnom výskume často nadväzuje na Jaroslava Šranka. Niekedy možno až príliš podriadiť svoje sondy jeho koncepciám. Viackrát konštruktívne nadväzuje a rozširuje poznatky Jána Gavuru a Jána Gallika. Z básnikov venuje najväčšiu pozornosť Rudolfovi Jurolekovi, o čom svedčí najmä kapitola *Výtvarná vnímavosť Rudolfa Juroleka*. Jeho poéziu dáva do súvislosti s tvorbu Czesława

Miłosza, na ktorého tvorbu Jurolek nadväzuje.

Posledná štúdia s názvom *Modlitba v súčasnej slovenskej poézii* – aktuálne žánrové tendencie, v ktorej sleduje premenu modlitby v poézii 90. rokov až po súčasnosť – predstavuje kľúčovú kapitolu. Autorka presne určuje kontúry modlitby ako lyrického žánru. Takáto modlitba v porovnaní s náboženskou modlitbou sa zameriava viac na výrazové než na jej obsahové aspekty (s. 105). Juhásová sleduje genézu tzv. jóbovského typu modlitby, ktorej korene stručne sleduje už od Pavla Országha Hviezdoslava. Autorka ďalej upozorňuje, že už v prvej polovici 20. stor. sa objavil typ tzv. persiflážnej modlitby u Laca Novomeského a neskôr aj u Vojtecha Mihálíka. Pravda, v jeho prípade sa žiada doplniť, že o pár rokov skôr napísal *Litánia loretánske*. Túto jedinečnú básnickú skladbu skomponoval v duchu claudelovského meditatívneho verša. Princípy súčasnej básnickej modlitby ilustrujú verše Róberta Bielíka, Erika Jakuba Grocha, Juraja Kuniaka, Jána Gavuru či Kataríny Kucbelovej. Poézia niektorých z nich môže predstavovať rozchod s náboženstvom. Spiritualita teda v kontexte predstavovanej knihy nie je synonymom religiozity. Súvisí skôr s transcendentnom, ktoré má mnoho podôb.

PETER TOLLAROVIC

Zo skicára Andreja Mišanka

Literárny klub BERNOLÁK
pri Miestnom odbore Matice slovenskej v Trnave
v spolupráci s Mestom Trnava, Knižnicou Juraja Fándlyho v Trnave,
Bernolákovou spoločnosťou v Bratislave
a redakciou dvojtyždenníka KULTÚRA v Bratislave

v y h l a s u j ú

XXI. ročník celoslovenskej literárnej súťaže

o Cenu Slovenského učeného tovarišstva

v Trnave 2018/2019

Základné delenie : poézia a próza

Súťažné kategórie : I. kategória žiaci a študenti do 15 rokov

II. kategória od 16 do 30 rokov

III. kategória od 31 rokov vyššie

PODMIENKY SÚŤAŽE :

Do súťaže sa môžu prihlásiť autori so svojou nepublikovanou tvorbou poézie a prózy. Súťaž nie je anonymná, práce sa nevracajú. Zaslať možno 5 básní alebo krátke prózy v max. rozsahu 5 strán, t. j. 150 riadkov. Práce je potrebné zaslať štvormo, riadne rozdelené a zopnuté do štyroch samostatných častí. Na vrchnom liste každej jednej časti v pravom hornom rohu treba uviesť presné údaje:

meno, priezvisko, adresu, vek, kategóriu (poézia, próza).

Taktiež treba na vrchnom liste uviesť obsah:

názvy jednotlivých básní, resp. poviedok. Každý samostatný list označte v pravom hornom rohu menom autora.

Uzávierka prác je do 14. marca 2019

Práce na obálke označte heslom „literárna súťaž“
a zasielajte na adresu:

Miestny odbor Matice slovenskej, Trojičné nám. 2, v DJP,
917 01 Trnava.

Bližšie informácie na čísle 0905/852788

U p o z o r n e n i e :

Práce po uzávierke nebudú do súťaže prijaté. Práce, ktoré nebudú spĺňať uvedené formálne náležitosti, nebudú hodnotené. Vyhodnotenie súťaže bude uverejnené v Slovenských národných novinách, dvojtyždenníku KULTÚRA, ako aj v regionálnych periodikách.

Predpokladaný dátum vyhodnotenie súťaže je máj 2017.

Na vyhodnotenie sú pozývaní iba ocenení účastníci súťaže.

Tešíme sa na Vašu účasť.

Jozef Pauer:
Diluviálne lamentácie.
Eseje medzi súmrakom a svitaním
Bratislava : Theatrica 2016, 169 s.

Filozofi vyjadrujúci sa k dejinám (filozofia dejín ako sumarizujúce označenie pre filozofické teórie a hypotézy o dejinách), či už k najnovším alebo dávno minulým, majú v európskom myslení dlhú tradíciu. Je to pochopiteľné, ako sa výstižne vyjadril A. Schopenhauer: "Dejiny sú pre ľudské pokolenie tým, čím je rozum pre jednotlivca." Kniha Jozefa Pauera, *Diluviálne lamentácie*, ktorú vydalo Nakladateľstvo Theatrica v Bratislave v roku 2016, je skomponovaná zo štyroch esejí, z ktorých najrozsiahlejšiu časť tvorí úvaha konštatujúca stav súčasného sveta v hutnom a prudkom toku faktov historického, politického, ekonomického a duchovného charakteru, ich organického prepojenia s dôležitým a veľavravným faktografickým či analytickým zmyslom pre detail. Uvedené závažné fakty a udalosti, ktorých sme v súčasnosti i niekoľko rokov dozadu svedkami, tak či onak, stále však viac a viac ovplyvňujú globálnu realitu a neuveriteľne rýchlo i našu individuálnu situáciu a spoločenské jestvovanie. Diluviálne lamentácie sú voľným pokračovaním predchádzajúcich prác Jozefa Pauera, myšlienkovu nadväzujú na témy niektorých úvah z kníh: *Veľký vek ničenia* (2012), *Od médií k tragédii* (2010) či *Nechuť byť spolu* (2004).

V dnešných časoch sme svedkami doslova publikačnej explózie titulov s historickými námetmi, ktoré chcú objasňovať, ako to bolo v minulosti, prečo je to dnes tak a dokonca i ako to bude v budúcnosti. Jasnozrivý a nezávislý čitateľ si však dáva pozor, pretože nie všetko konštatované či interpretované musí byť aj pravdivé, napriek nespornosti uvádzaných historických faktov. Napríklad už taliansky bádateľ Alfredo Galletti v roku 1954 upozorňoval odbornú i laickú verejnosť, že "devätnáste storočie bolo storočím triumfu histórie. Dvadsať storočie zbavilo históriu jej prestíže, jej kráľovskej dôstojnosti tým, že ju uväznilo v mníšskej cele erudície alebo z nej urobilo jednoduchú služku politiky..." (A. Galletti: *Natura e finalità della storia nel moderno pensiero europeo*, Milan, 1954) Nosnásesej knihy J. Pauera – *Rozklad, vojna, nenávisť* – pozitívne postráda takúto či už sterilnú alebo akademicky odťažitú erudíciu i poklonkovanie sa vládnúcej politike našej, ale i európskej či svetovej. Nezávislosť premýšľania filozofa J. Pauera je tu očividná a zaniebanie hľadať pravduje miestami až emotívne úprimné a dramatické, čo býva v našom provinčnom vedeckograntovom publikačnom prostredí literatúry tohto typu veľkou zriedkavosťou.

Historické fakty a najmä ich interpretácie o našej euroújnej súčasnosti, ale aj ich skratkovité a vecné vyhodnotenia, ktoré autor v zhutnenom texte uvádza, možno označiť ako pesimistické, aj keď nesporné vychádzajú z historických faktov našich i svetových realít. Popri režimistických apologetoch historického optimizmu, ktorých bolo v každej dobe vždy viac než dosť, nieje fenomén historického pesimizmu vo filozofii dejín nič nové. Z tých najvýznamnejších optimistov bol napr. Condorcet, ktorý na základe idey tzv.

prirodzeného zákona dejín (rozvinuli ju osvietenci 18. storočia) ako teórie pokroku reflektoval ďalší historický vývoj ako automaticky trvalý vzostup od nižšieho k vyššiemu. Medzi posledných optimistických vizionárov dejín patrili napr.: Herder, Kant, Hegel, ale už v poslednej tretine 19. storočia (70. až 90. roky) prichádzajú na scénu historickí pesimisti. Uvedení optimisti už stratili v tých časoch svoju aktuálnosť a nové ekonomické, politické a duchovné tendencie doby okamžite reflektovali filozofi pesimizmu vrátane aj toho historického. Znajznámejších: Arthur Schopenhauer, Friedrich Nietzsche či

udalosti, ktoré tak veľmi ovplyvňujú našu dobu i možnú pochmúrnú víziu budúcnosti, najmä Európy. Akoby jednostranný pesimisticko-historický pohľad tejto filozofickej eseje na dnešok i nedávnu minulosť zachraňuje autor dodatkom nádeje v podtitule kapitoly – "Lkavé úvahy z potopy v čase striedania stráží". J. Pauer napriek jednoznačnému historickému videniu najzávažnejších udalostí a faktov doby a ich súvislostí, ktoré mu poskytujú najnovšie dejiny, dochádza aj k tušeniu zásadného obratu či nádeje, čo môže vzbudiť u čitateľov iskierku optimizmu.

Diluviálne lamentácie alebo Sme v rukách gangov!

Sören Kierkegaard. Ten posledný napríklad na margo demokracie hovorí: "Vláda ľudu je zo všetkých tyraní najukrutnejšia, najbezduchejšia, nevyhnutná záhuba všetkého veľkého a vznešeného..." (S. Kierkegaard: *Philosophische und Theologische Schriften I.*, Köln 1951) Iný filozof historického pesimizmu, Karl Jaspers, charakterizuje obdobie zhruba od druhej polovice 19. storočia v diele *Der Philosophische Glaube* (Zürich 1948) nasledovne: "V našej epoche je vedomie určené krízou... Sto rokov pozvoľna vrastala do vedomia takmer všetkých ľudí... Myšlienkovu dosiahlo vedomie krízy svojho vrcholu u Kierkegaarda a Nietzscheho. Odtiaľ sa rozšírilo vedomie o zlome dejín, o konci dejín v doterajšom zmysle... Po 1. svetovej vojne to už nebol západ slnka len v Európe, ale vo všetkých kultúrach na Zemi... Očakávaný koniec bol pociťovaný v úzkostlivej hrôze, alebo vyložený v pokojnej odovzdanosti naturalisticko-biologicky alebo sociologicky, či ako metafyzicko-substanciálny proces. Úplne iné ladenie vládne u Klagesa alebo u Alfreda Webera. No o aktuálnosti krízy v rozsahu, pre ktorý nemáme historické porovnanie, nie je u žiadneho z nich pochyb. Aby sme v tomto vedomí krízy porozumeli sebe a svojej situácii, k tomu nám môže dopomôcť historický názor." V čase približne od dvadsiatych rokov 20. storočia a po skončení druhej svetovej vojny pribúdali ďalší autori filozoficko-historických a sociologicko-historických hypotéz konštatujúci hlbokú krízu doby a diagnostikujúci jej príčiny. Boli to známe a slávne mená ako napríklad M. Weber, T. Lessing, A. Weber, O. Spengler, H. Freyer, T. Litt, K. Jaspers, K. Löwith, F. Meinecke, G. Ritter, N. Berďajev, B. Croce, J. Ortega y Gasset, R. Aron, V. Pareto, P. Sorokin, V. Rostow a ďalší.

Rozklad, vojna, nenávisť v Diluviálnych lamentáciách: Na prvý pohľad, podľa titulu knihy, ide akoby o evokácie z čias dávno minulých, v súvislosti s tým, čo sa deje dnes. Nadsádzku samotného porovnávania alebo analógie vidí zrejme autor v katastrofickej rýchlosti spojenej s vyčíňaním prírodných živlov v časoch dávno minulých s dnešným katastroficko-pesimistickým pohľadom na závažné globálne

Európa je vo vojne, konštatuje autor hneď na začiatku – nie hocijakej, ale nevyhlásenej a o to nebezpečnejšej a zákernejšej. Vo vojne, v ktorej zvíťazí alebo zomrie. Zo všetkých strán sa na ňu valia katastrofy. Európu, konštatuje, zaplavila dobyvateľská vlna kolonistov, utečencov, migrantov – migračná kríza hrozivých rozmerov: "Vody tohto privalu sa zbierali už dávnejšie, najneskôr od 11. septembra 2001, keď inscenáciou pádu veží Svetového obchodného centra scenaristi Nového svetového poriadku ohlásili začiatok jeho budovania." Vo svojej prognóze rozvíja myšlienku migračnej krízy ďalej s poukazom na prvopočiatok tohto zámeru: "To už v dvadsiatych rokoch 20. storočia myšlienkovu pripravoval zakladateľ Paneurópskeho hnutia a jeden z ideových tvorcov EÚ, Maastrichtu i multikultúry, R. N. Coudenhove-Kalergi, keď plánoval odstránenie národných kultúr Európy a vytvorenie (šľachtením a križením) novej euróazijskej negroidnej rasy (eurasisch-negroide Zukunftsrasse) ovládanej elitnou vodcovskou rasou." To podľa J. Pauera nemôže skončiť inak ako zánikom Európy, ktorá sa "zatiaľ" mení na alchymistický téglík, v ktorom sa vytrvalým miešaním päťdesiatmiliónovej masy migrantov so zvyškom Európanov vytvorí nová rasa, ktorá má odvrátiť oligarchiu objednanú a jej vedeckými lokajmi prepočítaný ideologický 'zánik'. Autor v tejto súvislosti konštatuje, že takto "záchránená" Európa už Európu určite nebude. Naopak dochádza podľa neho k výmene pôvodného Európana (v rôznych národných a národnostných formách donedávna existujúceho) za zmiešaného "nového človeka", čo má s definitívnou platnosťou odstrániť tradičnú európsku rozmanitosť národov.

Práve v dôsledku európskej vnútornej rozmanitosti mohol starý kontinent udržiavať po stáročia svetovú hegemoniu. Pričom vnútorne prechádzala pozvoľna z jedného národa na druhý tým, že každý národ podľa akejsi imanentnej postupnosti preberal vedenie. Táto mnohotvárnosť dala európskemu duchu mohutný prínos myšlienok, tradícií, vždy novú duchovnú silu. Mocná sila Európy tkvela v tom, že mala vždy

národy vyznačujúce sa väčšou skúsenosťou, väčšou zrelosťou a vedľa toho mladšie a vitálnejšie národy. Postupnosť týchto národov v preberaní vedúceho mocenského postavenia stála Európou mnoho ľudských obetí, ale práve tými starý kontinent rástol a naberal na sile. A tomu všetkému má byť raz a navždy koniec – definitívne riešenie európskej otázky, čo celkom jednoznačne vyplýva z autorovej prognózy.

V knihe je viackrát spomínané Rusko, ktoré podľa autora "odmietlo svoju účasť na konštituovaní poriadku novej babylonskej veže a vy-

dalo sa na odvážnu cestu tvorby polycentrickej alternatívy Nového Babylonu". Autor vidí za celým týmto procesom "úplné zlyhanie (a zradu) politikov EÚ, politických špičiek Nemecka, Francúzska a ďalších štátov, ako aj ich vládnych politických strán." J. Pauer diagnostikuje západnú spoločnosť ako chorú, pretože "nechráni svoje deti, svoje rodiny, ani seba, svoju tradíciu, svoje dedičstvo, svoju budúcnosť, svoje národy, svoju kultúru, svoju rasovú, etnickú a náboženskú identitu." Autor a priori neodmieta globalizáciu, ktorú niektorí ďalší kritickí analytici považujú za príčinu všetkého zla, ale hodnotí ju ako reálny, objektívne prebiehajúci proces. Výhrady a pochybnosti má však okoncepciíriadenia, ktorá je vždy subjektívna, pričom akteri tohto riadenia už dávno upustili od židovsko-kresťanskej biblie ako globálnej koncepcie riadenia, ale sú "zapriahnutí v chomúte jej súčasnej americkej či globalistickej (kabalistickej, scientologickej, islamistickej) podoby" a "zostali dezorientovaní, vedomky či nevedomky zrádzajú svoje národy a narkotizujú životný potenciál západnej či európskej civilizácie."

Úvaha o globalizácii pokračuje kritikou ekonomickej jednostrannosti ako jej redukovaného chápania, ako triumfu tzv. voľného trhu s dominanciou veľkých korporácií a s minimalizáciou úlohy štátu. V súvislosti s negatívnymi tendenciami globalizácie vstupuje do zorného poľa pozornosti autora jej protagonista – oligarchia a jej úloha v nej. Autor sa tejto téme rozsiahlejšie venoval už v predchádzajúcej knihe – *Veľký vek ničenia*, kde oligarchiu analyzoval aj historicky ešte vo svetle gréckej polis poukazujú na názory Platóna a do veľkej miery sa stotožňujúc s jeho pohľadmi na oligarchiu. Práve o oligarchii a o tom, ako sa vysporiadať s jej negatívnymi vplyvmi v spoločnosti hovoril už pred sto rokmi v duchu filozofie života filozof dejín Oswald Spengler: "Príchod césarizmu zlomí diktatúru peňazí a ich politické zbrane, i jednu z nich – demokraciu. Meč zvíťazí nad peniazmi, panská vôľa si opäť podrobí vôľu ku koristi... Toto právo potrebuje, ak má odraziť finančno-hospodársky nápor vznešené tradície, ctižiadost' silných pokolení, ktoré ne-

nachádzajú uspokojenie v hromadení bohatstva lež v úlohách pravého vládnutia nad všetkými peňažnými výhodami. Moc sa dá zvrátiť len inou mocou, nie nejakým princípom. Peniaze možno zložiť a zrušiť len krvou." (Der Untergang des Abendlandes, München, 1923)

Aktuálnosť J. Paueraom pertraktovej témy – oligarchov a ich dlhých prstov v politik s korupčným ovplyvňovaním správy vecí verejných, výrazne zasiahla aj do slovenskej politiky posledných mesiacov.

Na jednej strane mimovládne organizácie napádali slovenskú vládu za spoluprácu s oligarchami na národnej úrovni, čo sa stalo aj ústrednou témou opakujúcich sa protestov na námestiach. Na druhej strane bývalý premiér SR viackrát zasa obvinil mimovládne organizácie zo skrytého prijímania finančnej podpory od oligarchov zo zahraničia, čo znamená podpory ich vplyvu na Slovensko z medzinárodnej úrovne.

V súčasnom svete je však podľa J. Pauera „najvýraznejším dôsledkom globalizácie sociálna a politická dominancia oligarchie, stále väčšia pasivita unavených, rezignovaných, uštvaných, 'uzabávaných' ľudí a radikálna privatizácia verejných sfér spoločenského života." Podľa ňu sme globálnemu tlaku, píše autor. "Prejavuje sa to v súčasnej kapitalistickej predstave o materiálnom blahobyt ako jedinom celi života. Spoluprácu, vzájomnosť a pomoc sme vymenili za súťaž, konkurenciu a chamtivosť."

S témou globalizmu a oligarchie úzko súvisí u autora knihy i fenomén vojny v súčasnom svete, jej úplne nové podoby a najmä čoraz reálnejšia hrozba otvorenej nukleárnej svetovej vojny. Je to téma, ktorá evidentne trápi autora knihy ako presvedčeného kresťanského humanistu až pacifistu (ktorý však odporuje zlu), pričom logicky poukazuje na jej príčiny. Témy: vojna v mene humanity, premárnené šance na mierové urovanie sveta, začiatok budovania nového svetového poriadku a permanentná hrozba vojnovkej katastrofy, súčasné vojny ako zlyhanie politiky, motívy vojny a symbolické svety, vojny v opakujúcich sa dejinách či mentálne aspekty vojnových procesov – to sú všetko okruhy filozofických reflexií, v ktorých autor vyjadruje svoje obavy o budúcnosť Európy najmä v súvislosti s aktivitami svetovej oligarchie, ktorá na rozdiel od prevažnej väčšiny obyvateľov planéty vojny chce a potrebuje. Dnešný svet je napriek existencii otvorených, lokálnych vojen, ako konštatuje autor, vo všeobecnej vojne "vedenej bombami i slovami, ideami i baktériami, vírusmi i technológiami...". Pričom sa podľa predpokladu J. Pauera črtá "zámer uvrhnúť Európu a Ameriku do vojny s Ruskom, Čínou, Indiou a tak rozpútať globálny vojnový konflikt." Proces rôznych typov vedenia vojen sa črtá v autorovej reálnej konštrukcii ruka vruka s Novým svetovým poriadkom a v dôsledku toho sa svet ocitá v "kolapse oveľa väčšom a rozsiahlejšom ako bol rozpad komunizmu." K inému to ani viesť nemôže, konštatuje, pretože taktika oligarchie sa opäť zmobilizovala: "Atomizovať spoločnosť, deštruovať jej právne hodnoty a tradície, prepísať jej dejiny, zasiahť do nej falošné hodnoty, zmätok a neistotu, rozložiť verejnú mienku, zmocniť sa kultúrneho bohatstva, peňazí, peňažných, finančných a obchodných inštitúcií, ovládnuť rozho-

dujúce sféry politickej moci a hospodárstva... "

Nový svetový poriadok riadený svetovou oligarchiou, zdôrazňuje autor, má však rôzne podoby : "Nový" poriadok by mohol byť aj starý poriadok koloniálneho modelu. Alebo prastarý poriadok tyranie a otroctva. A permanentná vojna ... jej najnovšia metamorfóza pripomína vojnu zločineckých organizácií... Sme v rukách gangov..., ktoré sa pohybujú neobmedzene, bez hraníc, majú neobmedzené prostriedky, nerešpektujú nič, jediné, o čo sa usilujú, je neobmedzená moc a zisk." Autor sa na viacerých miestach dotýka samotného jadra súčasnej oligarchie – bankárov a vzhľadom na ichdopad na fenomén konkrétneho človeka či más ľudí žijúcich v západných demokraciáchhovorí : " Pre kartel centrálnych bánk, oligarchov a politickú moc sveta nie je vôbec dôležitý údel človeka, ani pravda sveta, zaujíma ich len to, čo je efektívne v dosahovaní ešte väčšej moci." Na inom mieste sa zase autor zamýšľa nadproblematikou človekaz iného uhla pohľadu. Kladie si otázku: Aká je jeho situovanosť v popisovanom a načrtnutom prítomnom svete? Keďže z povedaného vyplýva, že ... "hlavný cieľ oligarchie je nastolenie svojej svetovlády, model človeka' je zacielený nasledovne: oligarchii ide o 'nový typ ' človeka, duchovne prázdneho, bez životnej sily, bez rozumu, bez svedomia, bez zodpovednosti, bez nádeje, vnútorne zmäteného, bez viery, neschopného vernosti, ktorý nedokáže bojovať ani sa brániť, ktorý bude schopný byť poddaný (oddaný) tejto svetovej moci bohov oligarchického olympu. Bez takéhoto ovládania človeka všetky svetovládne plány zlyhávajú."

Autor sa kriticky a demaskujúco stavia aj k hodnotovým prioritám súčasného Európana, "kriticky mysliaceho 'osvieteného', no rovnakým úpalom poznamenaného intelektuála, vedca, umelca či iného akademika, ktorý už dávno stratil z dohľadu ideály klasického humanizmu (grécko- latinského aj kresťanského) i pravého nezmaterializovaného duchovného života." Tento súčasný Európan nepochopil, že je "celá migračná kríza len chorobou západnej spoločnosti." Postoj európskeho, takto deformovaného intelektuála vidí autor ako "praobyčajný konformizmus", pri pohľade na islamizáciu tomuto intelektuálovi stačí, že "vie, aký politicko-korektný postoj má zaujať." Aj napriek týmto zdeformovaným a médiami nanúteným meradlám a povinným optikám pohľadu na dobu vyzýva autor knihy do "neustáleho boja za právo byť človekom." A to v tradičnom a konzervatívnom zmysle slova, v duchu najlepších európskych tradícií.

V texte zaznieva silný apel na prebudenie sa či mobilizáciu všetkých síl ľudstva v konfrontáciách so všetkými tými "pohodovými festivalmi", či "dúhovými pochodmi" a inými verejnými demonštráciami

podobnej orientácie, aby v nej "uhájilo svoju ľudskosť, osobný a agapický charakter svojej existencie, aby revitalizovalo svoje kontributívne a kooperatívne sklony a skrotilo chtivú zameranosť na nízky duchapustý konzum",konštatuje J. Pauer. Cieľom autorovho intelektuálneho apelu je "nedopustiť, aby bolo ľudstvo zrazené na úroveň dobytky, hmyzu alebo kyborga". A zdôrazňuje, že "práve taký je totiž cieľ riadenia globalistickýchelít, ich globálnej moci – udržať človeka v ohrade živočíšnych inštinktov alebo na elektronickej vôdčke v existenčnom mode živočícha, mangurta bez pamäti či biorobota." Na inom mieste textu a z iného uhla pohľadu rozvádza či dopĺňa J. Pauer svoju filozickú optiku na dnešného človeka ako na homo oeconomicus– človeka ako ľubovoľne zameniteľné prísľušenstvo v systéme ekonomických funkcií.Je to človek "pozbavený národnej, osobnej a kultúrnej identity, človek redukovaný na komerčnú a finančnú funkciu výrobcu a konzumenta, zacielený na jedinu uznávanú hodnotu, na peniaze." Je to súčasný človek interpretovaný J. Pauerom v takto nastavenom systéme – v projekte "prehodnotenia všetkých hodnôt ." A to podľa autora znamená"ich premenu na tovar: láska je tovarom, zdravie je tovarom, vzdelanie je tovarom, smrť je tovarom, narodenie je tovarom... V honbe za zárobkom, pôžitkom, zábavou a pohodou" je zrazu "čiasťočkou sprivatizovanej masy" a "ako náhradu prijíma iluzórnu identitu občana."

Mnohé z uvedených citátov i zo samotných Diluviálnych lamentácií nasvedčuje tomu, že filozof J. Pauer sa vo svojej eseji vysporiadal s fundamentálnou otázkoufilozofovania o dejinách ako ju postuloval Karl Jaspers, ktorý podobne plasticky a reálne popísal všeobecnosť krízy napríklad z čias medzivojnového obdobia v diele Duchovná situácia doby (Die geistige Situation der Zeit, Leipzig 1931) s jednoznačným zámerom, ktorý v jeho filozoficko-historických textoch fungoval permanentne: "Aby sme v tomto vedomí krízy porozumeli sebe a svojej situácii, k tomu nám môže dopomôcť historický názor." (Der philosophische Glaube, Zürich 1948) J. Pauer tedaakoby vypočul či naplnil výzvu K. Jaspersa. Vo filozofickej eseji kreuje svoj historický názor v zmysle hlbšieho a širšieho chápania dnešného vedomia multikrízy a európskeho človeka v nej, ale i perspektívu fenoménu utečeneckej krízy a islamizácie Európy, ktorá je jej súčasťou – teda situáciu, ktorú práve žijeme.

Zo západných filozofov dejín a typickým príkladom historického pesimizmu v nich v súvislosti s Pauerovou filozofickou esejou o historických faktoch a ich interpretáciách v globalizujúcom sa svete dneškamôže byť poučné pripomenutie či porovnanie niektorých pohľadov z koncepcie azda najvýznamnejšieho z nich – Oswalda Spenglera. Jeho grandiózne dielo Zánik Západu (Der Untergang des Abend-

landes, 1918-1922) spôsobilo veľký rozruch a zožalo kolosálny úspech v dvadsiatych rokoch 20. storočia. Autor sa stal najpopulárnejším a najvplyvnejším filozofom vtedajšej Európy. A dodnes zostáva pre mnohých mysliteľov inšpiráciou. V skratke možno jeho víziu dejín charakterizovať nasledovne: Rozvoj spoločnosti vykazuje vždy javy diferenciácie. Na druhej strane rozklad a zánik spôsobuje splyvanie toho, čo bolo skôr oddelené a rozrôznené. Na tomto základe rozlišuje tri základné obdobia spoločnosti: počiatočnú periódu jednoduchosti (v dejinách Európy asi do 9. storočia), potom obdobie gradujúceho rozkvetu zložitosti a diferenciácie (vrchol európskej civilizácie medzi 9. - 17. storočím) a napokon obdobie občianskeho rovnostárstva, rozkladu (nastolenie témy tzv. ľudských práv) a úpadku, čo pokračuje až do dnešných dní. Skutočnosť, že v 19.storočí bola v Európe rovnosť povýšená na ideál a zároveň s víťazstvom kapitalizmu v nej fáza kultúry vstúpila do štádia zániku, čo znamená, že "doba je unavená" a európska spoločnosť musí ustúpiť iným životaschopnejším. Fázu predcivilizačnú – obdobie kultúry– nazýva Spengler časom rastu. Neskôr kultúra "ustrnie" do civilizácie a stráca svoje tvorivé možnosti – hynie. Štádium civilizácie, v ktorom ešte stále žijeme aj my, chápe O. Spenglerako hrozbu pre samotné základy autentického ľudského bytia. Symptómy dnešnej doby globalizujúceho sa sveta, o ktorých hovorí J. Pauer vo svojej filozofickej eseji, tomu jednoznačne nasvedčujú.I keď O. Spengler tvrdil, "že na dejinné javy treba pozeráť z nadčasovej výšky, so zrakom upreným na tisícročia historických foriem sveta ... akoby božím okom, akoby sme sa sami dejín vôbec nezúčastňovali." (O. Spengler: Der Untergange des Abendlandes, Munchen, 1923)Opak v tomto prípade bol pravdoua komplementarita sa tu iba potvrdila, stala sa veľmi užitočnou a podnetnou. Dokonca mnohé nové symptómy z ďalšieho vývoja v Európe to iba potvrdili. Ak by sme vzali do úvahy konkrétnu schému dejín O. Spenglera a z nej fázu civilizačnú – našu súčasnosť, v ktorej vznikol,avšak oveľa skôr, tzv. štvrtý stav(Spenglerom pomenovaná)"ľudská masa stelesňujúca koniec dejín" –"radikálne nič". V tejto súvislosti nie je bez zaujímavosti i to, že S. Kierkegaard pomenoval podobne už o niečo skôr tento "štvrtý stav", fungujúci ako prevažná väčšina ktorejkoľvek modernej spoločnosti,ako "monštruózne nič"), tak by boli práve prebiehajúce globalizačné javy a procesy aj s ich hrubo deformujúcimi až likvidačnými následkami, ako ich plasticky a konkrétne pomenúva J. Pauer,fatálne,nezvratným vývojom dané, nikým a ničím nezmeniteľné. V tejto súvislosti treba pripomenúť a dať za pravdu Spenglerovej myšlienke, že národy a štáty zdieľajúce "hodnoty zániku Západu" by už boli dávno "rozdúpané na kopytách koní nových barbarov",

keby nevlastnili najmodernejšie zbrane hromadného ničenia, zbrane strategicko-vojenskej výstrahy voči iným, ktorým tak nedovoľujú zaútočiť. Zároveň v prípade potreby spustiť efektívny vojenský útok, a tým spôsobiť v čo najväčšom možnom rozsahu materiálne škody a straty na ľudských životoch. Či ďalšiu ich funkciu, kde je tento silový prvok garanciou udržania ekonomicko-politického status quo zo strany oligarchickej elity. Toto však nemá pozitívny vplyv na duchovnú a mravnú revitalizáciu obyvateľstva, naopak v jej záujme je úpadok ešte urýchliť.

J. Pauer vo svojej eseji niekoľkokrát upozorňuje na "nový typ" človeka (spenglerovský človek štvrtého stavu), na jeho pasivitu, t. j. prijímanie smrteľného nebezpečenstva, podvolenie sa pripravenému osudu a celkom jasne popisuje hlavné príčiny a nástrahy, ktoré číhajú na súčasného davového Európana, ktorý sa nachádza v narkotickom spánku ideologických mýtov a sladkého poddávania sa pripravenému osudu – výmene obyvateľstva v Európe.

Táto z davu vygenerovaná vzorka Európana je médiami,ale aj výchovno-vzdelávacím systémom usmerňovaná na krátkozrakú konzumnú optiku života. Berie všetky výdobytky či prednosti doby (pohodlie a komfort za každú cenu a nadovšetko), najmä technického a informačno-technologického charakteru, cez svoje virtuálne ego odtrhnuté od života. Je to v súlade so všeobecne uctievanou a prestížnou normou spôsobu života ako dôsledku atmosféry doby. Tou normou je carpe diem vrátane celej škály sladkých návnad hedonizmu, vždy tak pravidelne a samozrejme sa zjavujúceho v masovom meradle pri koncoch všetkých civilizácií. Tento svetoobčan rozatomizovaných európskych národov, občan EÚ, človek milión starého kontinentu už nemá vôľu žiť ako národ. Uživa si a prežíva "hodnoty zániku Západu" a po svojom berie za vlastné tie potreby a záujmy každodenného života, ktoré sú najvýhodnejšie len pre jeho ego ako "pravú osobnú slobodu". Vlastne ako poslednú cigaretu pred popravou, ktorá spravidla chutí najopojnejšie. Tento masový človek slobodne si vy-

chutnávajúci "hodnoty zanikajúceho Západu" dobrovoľne pripravil pôdu pre výmenu seba a tým zároveň i ostatného obyvateľstva svojej krajiny. Obrovská masa migrantov tak už netrepežlivo čaká na svoje ešte pred nedávnym netušené možnosti. Len si spomeňme na slová gréckeho dejepisca Thukydida, ktorý hovorí: "Silou mesta nie sú ani múry ani lode, ale muži." Či na apel Oswalda Spenglera k mladým mužom brániť svoju domovinu: "Vychovávajte sa sami! Staňte sa mužmi! Nepotrebuje viac nijakých ideológov, nijaké táranie ... Život musí byť tvrdý, ak má byť veľký!"

Josef Pauer je vo svojej knižnej publikácii Diluviálne lamentácie pociťovo analytický, nezaujatý, ale neľútostný diagnostik európskeho dneška. Zároveň však burcuje na záchranu toho, čo sa ešte zachrániť dá. Tak ako burcovali mnohí jasnozriví myslitelia pred ním, ale mašinéria euroúnijného stroja je zatiaľ natoľko silná, dynamická a nekompromisná, že stále úspešne napreduje vo svojich negatívnych a likvidačných dopadoch na európskeho človeka a spoločnosť. Budúcnosť ukáže, či dôjde k voluntaristickému a iracionálnemu masovému vzopretiu sa a následným erupciám, či zapracujú revolučné obranné pudby sebazáchovy pôvodných obyvateľov Európy akousi reťazovou reakciou, alebo sa naplní prorocký fatalizmus, "z božích výšin" prognózovaný O. Spenglerom, keď ohlásil zánik Západu ako nezvratnú skutočnosť. Aj keď nie ako jednorazový akt, ale ako proces postupného odumierania, ktorý v súčasnosti graduje v neprospech Európy a jej pôvodného obyvateľstva.

V súvislosti s pesimistickou filozoficko - historickou esejou J. Pauera a až s desivo presvedčivými a nadčasovo platnými myšlienkami O. Spenglera o osude Európy ešte jeden citát, zásadne spájajúci oboch autorov: "Kto chce svetu porozumieť, musí ho dorásť ." (Oswald Spengler : Der Untergange des Abendlandes, München, 1923) Na to však, aby k tomu došlo u väčšiny obyvateľstva schopného sa uvedomelo a účinne brániť, Európa už nemá veľa času...

JOZEF LUKY

Kresba: Andrej Mišanek

KULTÚRA

Dvojťždenník závislý od etiky

Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava

Telefón: 0911 286 452

Vydáva Factum bonum, spol. s r. o..

Wolkrova 39, 851 01 Bratislava.

IČO: 35 734 710

Predseda redakčnej rady: *Július Binder* – Šéfredaktor: *Teodor Križka* – Cena jedného čísla je 1.50 € – Časopis vychádza každé dva týždne, s výnimkou mesiacov júl a august. Ročne vychádza 21 čísel – Stánkový predaj: Mediaprint Kapa, Pressegrasso, a. s. Objednávky prijíma Slovenská pošta na elektronickú adresu: ganisinova.renata@slposta.sk – Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. Box 164,

820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk – Telefonické predplatné: 02/54418102 alebo 02/54418091 – Registračné číslo: EV757/08 – Prijímame iba príspevky napísané elektronicky vo formáte word a graficky neupravené. Nevyžiadané rukopisy nevraciam. Stanovisko redakcie sa nemusí zhodovať s názorom autora – E-mail redakcie: kultura@orangemail.sk – Internetová stránka a archív časopisu: www.kultura-fb.sk – ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

ÚVOD

Od roku 1981 som si robil zápisky o niektorých zaujímavostiach.

Svoje zápisky som ukončil začiatkom roku 1990 opisom príhod, ktoré súviseli s obdobím totality a odložil som ich.

V máji 1998 po pohrebe P. Jozefa Porubčana prišla v rozhovore s redaktorom posla Božského Srdca P. Milanom Hromníkom reč na P. Jána Srnu a spomenul som, že som niektoré zážitky s ním zapísal. Milan Hromník ma požiadal, aby som mu svoje zápisky o P. Jánovi Srnovi poskytol. To bol dôvod, že som ich vyhrabal...

Najprv som sa pustil do prepisovania častí týkajúcich sa P. Srnu. Vynorili sa zapadnuté veci...

Zápisky sa robili za vtedajších podmienok...! Boli heslovité, so skratkami, aby som nikomu nenarobil nepríjemnosti v prípade, že by sa dostali do rúk Štb. Písal som ich náhlivo, takže inému sú aj ťažšie čitateľné a tak som sa pustil do prepísania celých zápiskov.

Pri prepisovaní som minimálne zasahoval do pôvodného textu. Všetky skutočnosti som zapísal tak, ako som ich poznal. Uvedomujem si, že niektoré veci sú čitateľovi nejasné. Pre objasnenie niektorých vecí som pripojil poznámky kurzívou.

Originál zápiskov je v troch zošitoch formátu A5 o 50 stranách.

18. 6.1998 KAROL KUBÍK

BÁSNIK - SIROTA (26. 10. 81)

Navštívil ma Dr. Ján Hudák. Keď zbadal na stole zbierku národného umelca Jána Smreka rozpovedal mi obsah jedného umelcovho rozprávania.

Keď bol ešte malý, päťročný, zomrela mu matka, rodným menom Kadlecová, katolíčka. Pomáhala si prácami po domácnostiach. V tejto situácii prišiel za ňou miestny farár a prehovoril ju, aby chlapca dala do nedávno otvoreného evanjelického sirotinca. "Aby som sa nestal katolíkom" - vysvetlil umelec toto jeho zaopatrenie.

Potom sa Smrek vyučil za obchodníka v Petrovci. Za Slovenska bol zamestnaný na úrade propagandy a mal na starosti cenzúru.

BÁSNIK - TIEŽ SIROTA (26. 10. 81)

Aj E.B. Lukáč bol sirotou. Možno tak si treba vysvetliť jeho povahové vlastnosti.

T. J. Gašpar navrhoval za svojej éry, aby si dali zlaté mreže niekde...

Podľa Alexandra Macha sa v horných kruhoch vravelo, keď prišiel E. B. L., že si treba sadnúť.

BYT ZA PIT (26. 10. 81)

P. Ján Srna sa stretol s prof. Cyrilom Dudášom, ktorý mu v negatívnom tóne rozprával o zasadaní Pit v hoteli Kijev k 10. výročiu tejto organizácie.

- A prečo tam chodíte? - No to by mi nedali pokoja. A potom, mám kanonický byt.

05. Obdobie triedenia (1.12.1981)

V Banskej Bystrici som navštívil J. E. Mons. Jozefa Feranca. Vyrušil som ho, pripravoval si pastiersky list k Vianociam, ale potom sa rozhovoril. Postáľoval si, že ho kritizujú za účasť na zhromaždení Pit.

- Čo som mal robiť, prosím, prišiel pán predseda, páni ministri a ja som miestny ordinár. Všetci ma pošli. Všetci ma vždy žiadajú, aby som pánu predsedovi som predostrel požiadavky, ale to do novin nedajú. Žiadajú odo mňa úvodník do vianočného čísla Katolíckych novín. Ale nepošlem, aj tak by mi to poopravovali. Napísal som do Duchovného pastiera. Poopravovali mi

to. Potom som to dal do Duchovného Pastýra a tam to vyšlo. Vyšiel Misál.

- A dá sa k tomu dostať? Odišiel do vedľajšej miestnosti a priniesol mi ho. Napísal mi aj venovanie. (Venoval som ho potom "tajnej Cirkvi", tuším Vladovi Juklovi. Ja som buď vtedy už mal, alebo som dostal neskoršie, s pečiatkou Rim.kat. župni ured Bač a podpisom Štefán Beretič. Používali ho u nás návštevníci z Juhoslávie - 23. 5. 1998).

- Dal som misál aj pánu predsedovi, aj pánom ministrom. Je tam pekná slovenčina. Je málo kňazov.

- Ale, ako počúvam, tí chlapci sa hlásia.

- No áno, asi šesťdesiati sa hlásia,

KAROL KUBÍK

Zápisky z totality

(1981-1990)

ale prijať možno len dvadsať.

- A tí mimo pastorácie?

- U nás máme len dvoch, jeden sa vybaví a asi aj druhý. Ale niektorí už nechcú ísť. Sú v penzii, chorí. Tak jeden robil ako stolár, má zaprášené pľúca.

- Aj Robo Kubička (Veliteľ Hlinkovej Gardy vo Zvolene - náš spoločný známy) bol na to chorý, z drevárskej fabriky.

- No, on mal astmu.

- Hodne sa rozpráva o P. Gabrielovi Povalovi.

- No, náš archeológ.

- Dalo by sa mu pomôcť? Bude mať odvolanie, tu v Bystrici.

- Keby pravotár požiadal...

(P. Gabriel Povala si svoj trest odsedel v Ilave. Ulica na ktorej býval, v Žiline Na hlinách nesie teraz jeho meno.)

- Naše rodiny, výchova..., výučba... Vo veľkých mestách sa náboženstvo nevyučuje. Ale bola (tam a tam) birmovka, boli pekne pripravení, veľká účasť. Nejdme do rodín, tam ma vidia, keď hľadáme dvere a potom pozerajú... Aj na ulici, keď sa stretnem so známymi, hneď sa ponáhľajú. Pôjdeme v marci ad limina.

- Pozvite Svätého Otca

- ...

- Keď ho nepustia, nepustia... Pekné a srdečné pozdravy posielame. Isto by to urobilo mnoho ľudí, keby mali možnosť, aj O.T. (Túto skratku neviem - po sedemnástich rokoch - dešifrovať.)

- Napísal mi ktosi, že som predseda Pit. No, ale to je náš údel, znášať križ. Ja ale verím, že tento národ prejde týmto obdobím triedenia.

CHUDOBA,

AKÚ SOM KEDYSI CHCEL

(25.1.1982)

V tieto dni je tomu 15 rokov, čo som sa stretol s kanonikom Dr. Karolom Körperom. Žil u svojej sestry, niekde v okolí Štefánikovej ulice (nepamätám si to presne).

Asi chcel komentovať svoje polozenie, keď hovoril: Kedysi som mal dva domy a dve domácnosti... V mladosti som chcel byť chudobným rehoľníkom, jezuitom. Teraz to vlastne mám. V tej súvislosti sa zmienil aj o tom, že mu stravu nosí sestra z kuchyne poverenctiev, myslím, že na Štefanovičovej ulici.

*

Nedávno som si urobil zápis o tom ako Dr. Dudáš zdôvodňoval pred jemu známym kňazom - rehoľníkom svoju účasť na zhromaždení Pit koncom roka v hoteli Kyjev. I keď sa na ten spolok díval s istým pohrdaním, ale bol tam

preto, aby mal kanonický byt...

Začiatkom januára našli prof. Dudáša v jeho byte už viac hodín mŕtveho.

NECH NA VÁS

OLTÁRNY BRAT NEŽALUJE

(25.1.82)

V súvislosti s Dr. Körperom, kedysi hlavným bratislavským farárom, poslancom, atď, mi prichodí na um ako sa komusi postáľoval (rozprával mi o tom A. Mach), že ho Dr. Višňovský (dekan CMBF) oznámil, že slúži omše v bočnej kaplnke v Dóme. Predvolali ho na príslušné miesto a hovoria mu: Povedzte Vášmu oltárnemu bratovi,

nech na Vás nežaluje, my sme Vám povolili slúžiť omšu v bočnej kaplnke v Dóme, vieme predsa o tom. Keď Dr. Körper o veci Višňovskému hovoril, ten sa vôbec nezaháčil: No, keď to máte povolené, potom je to v poriadku. Ale ja som to musel hlásiť, lebo by sme si poškodili.

POMAĎARČENÍ EVANJELICI (12. 2. 1982)

Aj dnes, ako i dávnejšie, Vilo Kovár spomínal, keď sme sedeli u Dr. Kalesného, že mu kedysi nebohý prelát Pöstényi hovoril o kajúcnom priznaní Fedora Ruppeldta (zomrel v r. 1980 o čom bol krátky článok v Krásach Slovenska od Igora Thurzu).

Fedor Ruppeldt pred prelátom Pöstényim s ľútosťou spomínal na to, ako sa evanjelíci snažili o repatriáciu Slovákov z Maďarska, ktorí boli evanjelíci, aby tak posilnil evanjelikov na Slovensku a ako títo sa po repatriácii postupne vyhlásili za Maďarov.

Spomínal aj prepustenie Fedora Ruppeldta spolu s evanjelickým biskupom z nemeckých rúk koncom roka 1944 v Žiline. Stalo sa tak na podnet istého Bauera (?), ktorý bol tlmočníkom na žilinskom Gestape a oznámil Vilovi Kovárovi do redakcie (Gardistu), že sa tam Čobrda nachádza. Vilo Kovár odkázal, aby Čobrda niečo napísal. Potom jeho vyhlásenie (lojálne voči SR) poslal vedúcim činiteľom Slovenskej republiky. Krátko nato bol Čobrda prepustený. Prípád Čobrdu sa spomína aj v Machovom procese.

KOMÚNA (12. 2. 1982)

V Brodskom bol za prvej republiky notárom pán Kiss, otec známeho Ladislava Kissa-Jánskeho. Za notárom prišiel známy komunistický funkcionár Marek Čulen so spoločníkmi a navrhol mu, že založia v Brodskom komúnu.

- Ako si to predstavujete?

- No urobíme tu kuchyňu, kde sa budú všetci stravovať.

- A kde vezmete potraviny? - Od miestnych roľníkov. - A nakoľko vám to vydrží, máte to prerátané? Boli zaskočení. - A čo potom? - Potom pôjdeme brať do Kútov. - A to si myslíte, že keď to založíte v Brodskom, nepravia to aj v Kútoch? To už bol Marek Čulen so svojim druhmi vedľa.

KOMÚNA (12. 2. 1982)

V Brodskom bol za prvej republiky notárom pán Kiss, otec známeho Ladislava Kissa-Jánskeho. Za notárom prišiel známy komunistický funkcionár Marek Čulen so spoločníkmi a navrhol mu, že založia v Brodskom komúnu.

- Ako si to predstavujete?

- No urobíme tu kuchyňu, kde sa budú všetci stravovať.

- A kde vezmete potraviny? - Od miestnych roľníkov. - A nakoľko vám to vydrží, máte to prerátané? Boli zaskočení. - A čo potom? - Potom pôjdeme brať do Kútov. - A to si myslíte, že keď to založíte v Brodskom, nepravia to aj v Kútoch? To už bol Marek Čulen so svojim druhmi vedľa.

- Podívalte sa, hovorí mu notár a vytiahol zo stola bubienkovú pišťolu, ja sa prechádzam pravidelne tam a tam a budem sa tam prechádzať i naďalej, ale keď sa priblížite na dostrel tejto pištole... a tak ich vyhodil.

POSLEDNÝ (23.2.1982)

Dnes som sa dopočul, že Jano

Farkaš je v nemocnici. Má už blízko osemdesiatky. Kedysi už dávno som čítal, myslím, že v knihe o procese s Dr. Jozefom Tisom, ktorý, keď šlo o menovanie Joštiaka a Farkaša do vlády, povedal: "Tí vtedy budú ministrami, keď ich Horthy Miklós vymenuje." Dlho mi ten výrok znel sympaticky ako prejav zásadovosti. Omnoho neskôr som sa dozvedel, že Jozef Joštiak, ktorý zomrel v d'alekej Argentíne bol podľa svojho testamentu prikrytý slovenskou zástavou a neželal si na pohrebe vence; peniaze na to určené nech dajú do starobincov...

Oveľa neskôr som sedel v byte Jana Farkaša na Kúpelnej ulici, keď mal narodeniny. Je tomu dobrých päť rokov

(J. F. nar. 1903). Viem, ako sa vtedy J. Farkaš vyjadril k otázke jeho možného členstva vo vláde. Dozvedel sa to od nejakej dámy pri tanci, ktorá to písala - zoznam členov vlády - alebo jej to prešlo rukami. Šiel potom za Tukom a povedal mu: Pán profesor, ja to neberiem. Na narodeninách prítomný Alexander Mach (nepamätám sa, či pred týmto, alebo potom) Janovi Farkašovi celkom priateľsky povedal, že on bol veru proti jeho menovaniu za ministra.

V rozhovore so mnou A. Mach už dávno pred týmto posedením povedal, že ľudia, ktorých dal Tuka na tú spornú listinu budúcich ministrov boli síce dobrí Slováci, ale niektorí nie dosť vážni na také funkcie. Na túto tému kedyś tiež povedal, že Tuka nemal šťastnú ruku pri výbere spolupracovníkov a že onen sporný zoznam mu pomohol zostaviť ktosi, čo chcel celú myšlienku znevážiť.

A zasa neskôr, keď som tak úchytkom skočil k Janovi Farkašovi, v rozhovore poznamenal, že je posledný žijúci zakladateľ Slovenského štátu. Bolo nás sedem...

Bol to Jano Farkaš, ktorý dňa 18. októbra 1980 pripäl v Slávičom údolí A. Machovi trikolóru.

NAJVÄČŠÍ VÔBEC (23. 2. 1982)

V týchto dňoch sa dožíva prof. Ladislav Hanus 75 rokov. V auguste tomu budú štyri roky, čo sme u neho boli v Hybiach s Vilom Kovárom a Alexandrom Machom.

Hodnotím - hovorí - vývin na Slovensku v tomto storočí. Chcem Slovensko posadiť do kontextu Európy. Vychodí mi, že najväčší Slovák vôbec bol Tiso.

MYSLEL SOM TO ÚPRIMNE (23. 2. 1982)

Vincent Hložník mi ukazoval akýś článok, v odbornom časopise o ňom. Ktosi tam písal o etike a estetike, myslím v súvislosti s jeho tvorbou o povstaní.

- Ja som to maloval úprimne. Chcel som vyjadriť to utrpenie. Sám som tam nebol, ale počul som o tom, bolo tam veľa bolesti. Padli moji dvaja bratanci... Poznámky odznali asi 8.2.1982

TEDA AKO? (29. 3. 1982)

Stretol som Dr. I. K (Imrich Kotvan?)

- Boli ste na pohrebe Mila Urbana?

- Nie, ale som informovaný. Čarnogurský tam zarýpal.

- Ja nemyslím, i keď ho vyzdvihol, hádam trochu s tými lampami zastretými flórom.

- Čarnogurský je donášač.

- Prosím?

- Ako mohol v roku 1944 cestovať hore-dolu do Vatikánu. Dpisuje si s kdekým, aj mu to zhabali. Cestoval do Ameriky.

- Za príbuznými?

- To je ako Macháček.

- Ten jediný Slovák v Benešovom komparze v Londýne?

- Áno a ja viem, že mal od ministra vnútra list, v ktorom ho ubezpečuje, že ho nikto za jeho činnosť (benešovská politika) nesmie napádať.

Človek si musí len povzdychnúť, keď si pomyslí, ako ktosi vie, že jeho publikačná činnosť slúži na sypanie piesku do očí... veď v starých knihách ide prevažne o náboženskú problematiku. Akí sme teda?

(Dr. I. K. bol vedúci oddelenia starých tlačí v Univ. knižnici. Z tejto problematiky publikoval a kedysi mi povedal, že to používajú na propagandu - v tej súvislosti spomenul ministra Váľka, ktorý jeho činnosť aj oficiálne ocenil)

KEDY TO STIHOĽ? (13. 4. 1982)

Vilo Kovár zomrel v piatok 2. 4. 1982 okolo 22. hod. Telefonovala mi to Darinka telefónom na Kysuce, k bratovi. Keď túto správu oznámila Dodovi Engelmanovi, od prekvapenia zvolal: Kedy to stihol, veď som s ním bol o pol druhej.

Dnes sa zamýšľame, ako a kedy toho toľko stihol. A chýba nám. Veľkolepý pohreb bol v Trnave 6. 4. 1982.

(V novembri 1992 - 14. sme usporiadali spomienkové stretnutie k desiatemu výročiu smrti v refektári u Františkánov.

Dr. Imrich Kružliak : Ak niekomu plným právom patrí prívlastok disidenta, tak je to Vilo Kovár ... angažoval sa nie aby slúžil politike, ale národu..

Prof. Milan Ďurica: Jeho láska dokázala zapáliť mladé srdcia...

Dr. Jozef Staško z Ameriky (v liste pri tejto príležitosti.): Poznal Slovensko v takých detailoch, že nám do zahraničia nikto nevedel podať presnejší obraz ... jeho ľudskosť, priateľskosť, žoviálnosť a znalosť kultúry umožňovala mu dostať sa do styku s každým, aj s komunistami a čechoslovákmi. Jeho postrehy sa ukázali byť prenikavé, čo dokázala naša doba.

*

V deň svojej smrti sa Vilo Kovár stretol pred predajňou Slovenský spisovateľ s Hložníkom. Ten mu povedal, že mal telefonát s Colotkom, ktorý sa nadvychýnal výstavou Apokalypsy v Ostrave. Vraj bude tá výstava - on to zariadi - i v Bratislave a kdesi v zahraničí.

KU KONCU SA VŠETCI OBRÁCA (13. 4. 1982)

Priateľ Dr. Ota Obucha začul pred Národným divadlom rozhovor dvoch žien nad čiernymi zástavami, ktoré boli vyvesené pri úmrtí Štefana Hozu.

- Prečo visí tá zástava?

- Veď je Veľký Pátek.

- Šak komunisti neuznávajú Veľký Pátek. To isce zemrel nejaký herec.

- Ale herci sú ateisti.

- Ku koncu sa šeci obráca.

PREŽEHNANIE NA RECEPCII (21.4.1982)

Cestou na pohreb Vily Kovára (v aute Dr. Jána Hudáka dňa 6.4.1982, bol tam aj Dr. Belo Polla) prišlo do reči čosi o Hložníkovi a Dr. Jozef Ambruš poznamenal, že Vincent Hložník bol v päťdesiatych rokoch členom ÚV KSS, ale ho vylúčili, keď sa prežehnal na recepcii v prítomnosti Bacílka.

(Pokračovanie v budúcom čísle)